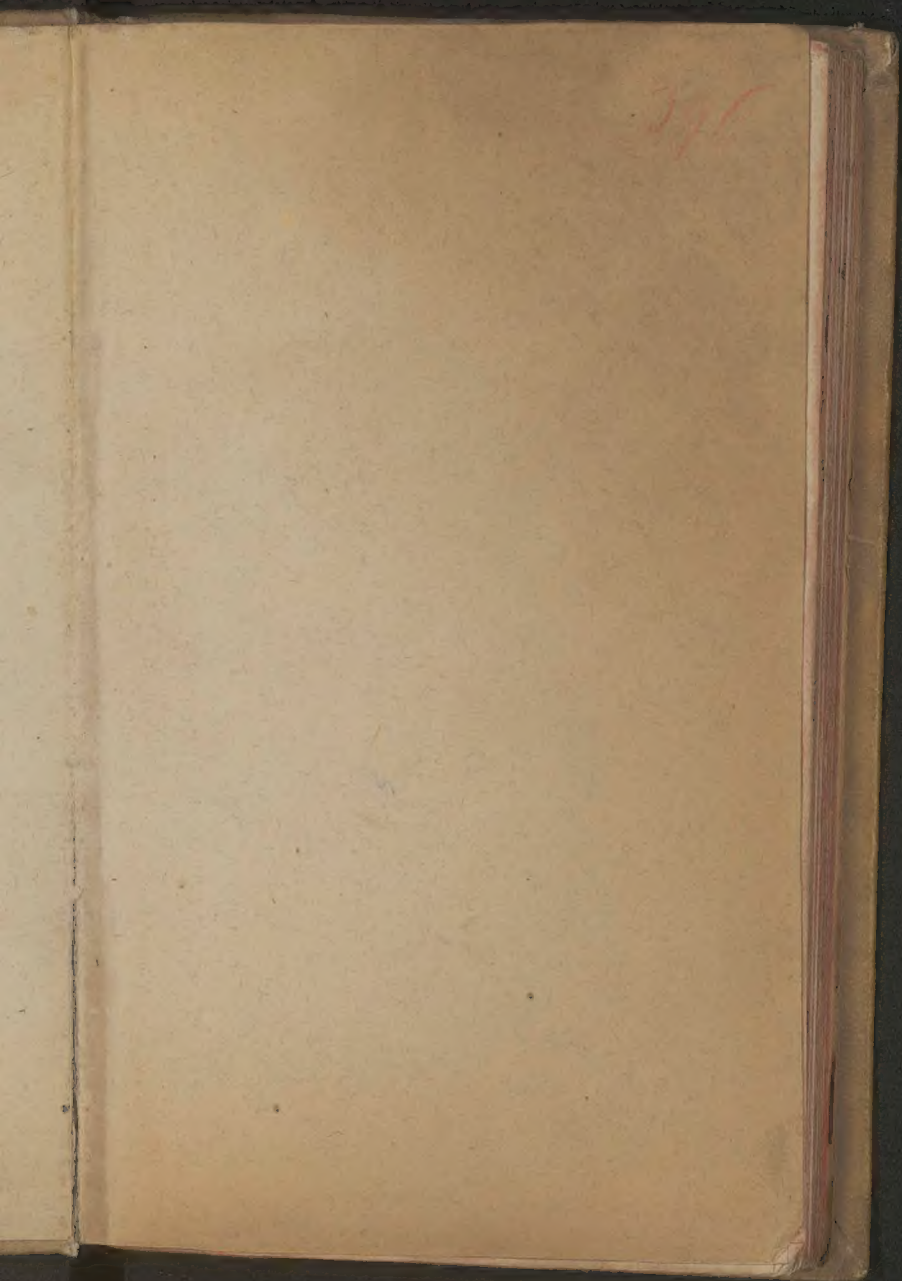
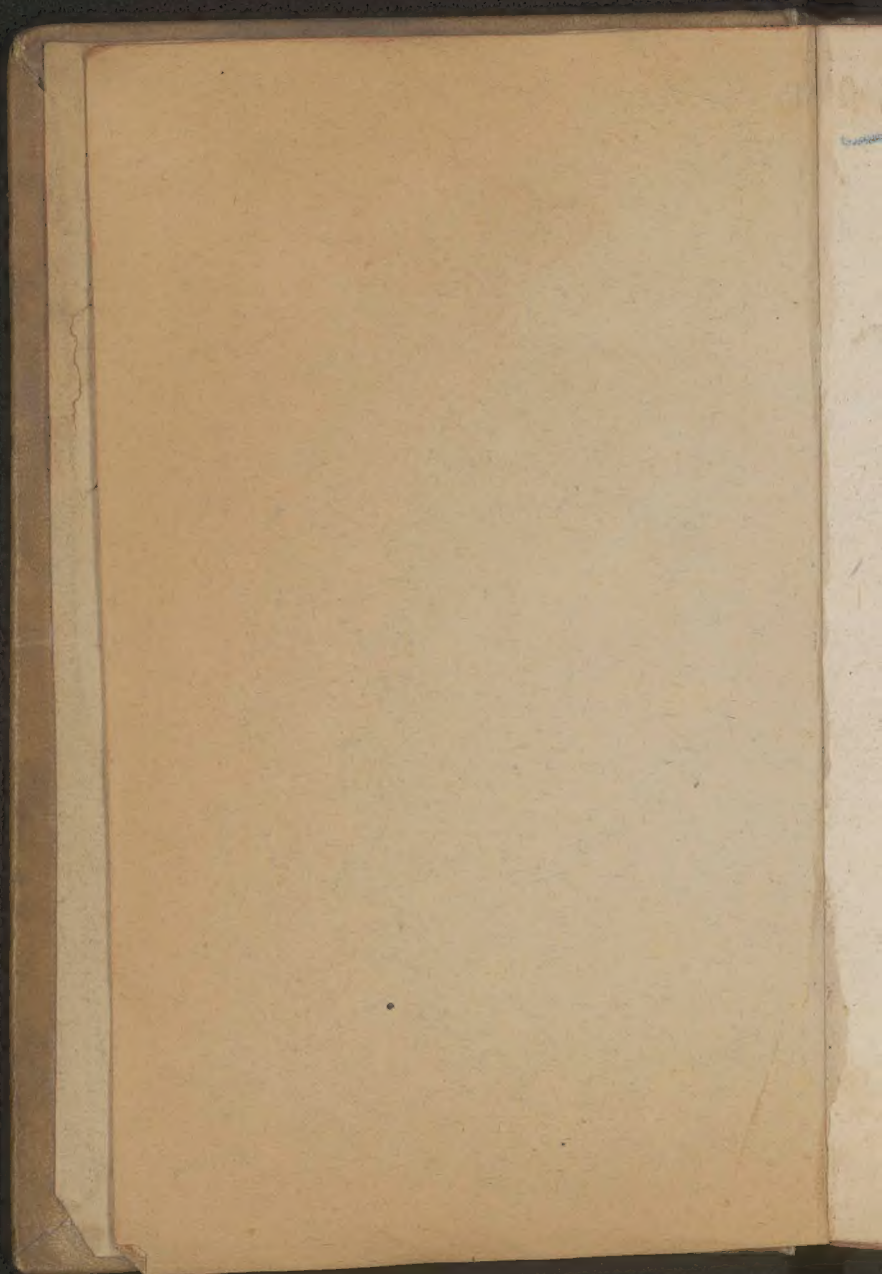

7344

7344

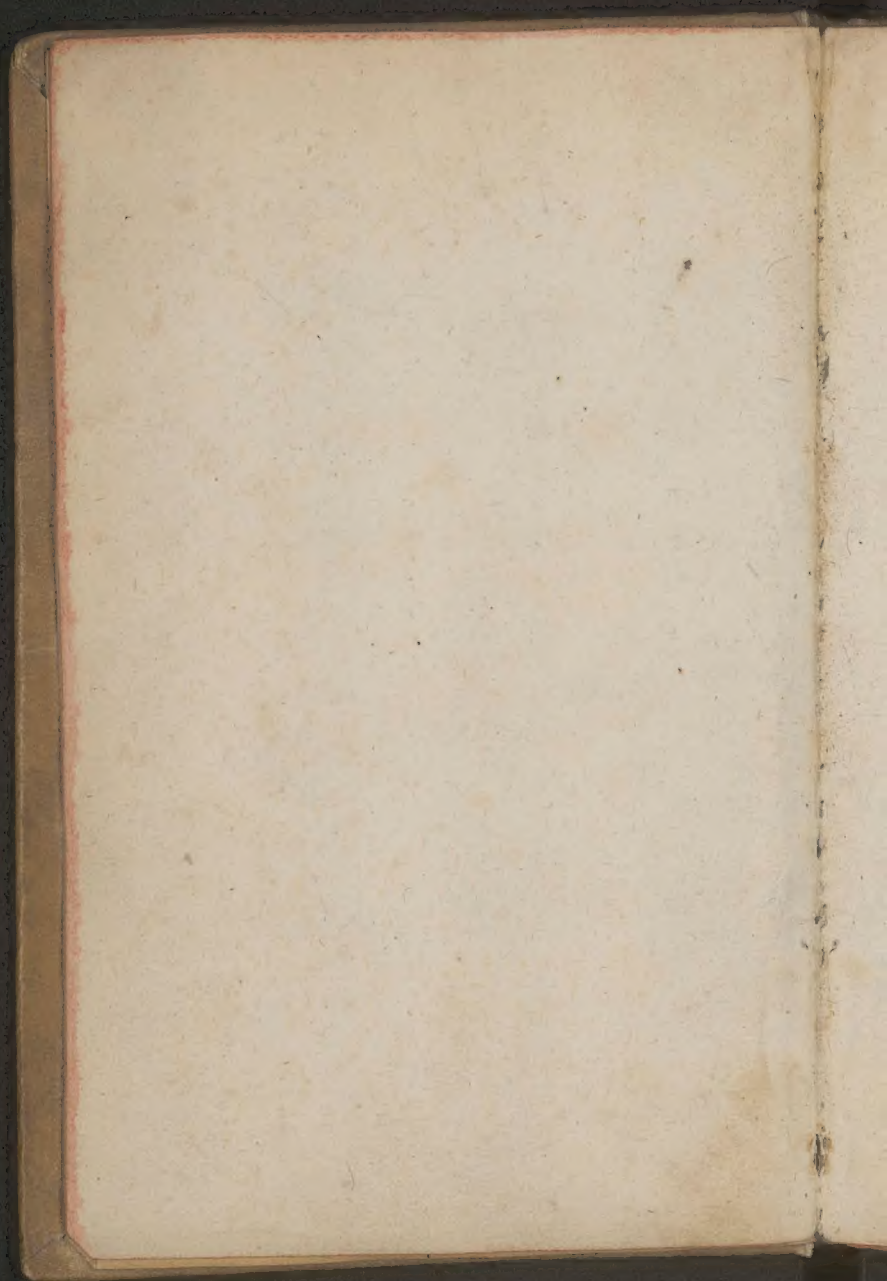

$$\frac{10}{64} \frac{43}{\underline{\quad}}$$

$$\frac{43+20}{\underline{\quad}} 126$$

Selwerder
Landtrecht

1651.

Sygn. .... Nr. ....

2. zwilcher

Handt recht

J
A
e
G
E
be
on
oo
A
in
Ge
Pr
V
fal
ge
Co
on
fel

Selwerder Landtrecht.

Privilegiën.

Wij Carel van de genade Gods
Hertoch van Gelder is van Gulick
ende Gravé van Zútphén, Heer van
Groninger, ende Ommelanden, van
Coeverden is Drenthe, Doen kondt is
bekennen voor ons ende onse Erven
onde Naakomelingen, dat Wij nu ter
ootmoediger Beede ende begeert onses
Amptmans ende gemeener meentor,
onde samptlicke Onderfaator onses
Gerichtes van Selwert, alle sulike
Privilegiën, Landrechtor, plebesuttor,
Vrijheetor, en goede olde gewontor,
als sij dißlange gebruiet is ghacht,
geconfirmeert ende bevesticht hebbor.
Confirmen is bevestigen ^{mits desen}
onsen openen Brief, alsoo dat sij die
selve samptelick ende olik onver-
breek:

breeckelijck hebbes ende gebruy-
cken sullen mogey, in alle maten
en manieren, gelijk als se die bet tot
noch toe gehadt ende gebruyckt hebby.
By alsoo oock, of het sich by eeniger
ergeere ofte bevonde dat in deselve
haare privilegien, Landtrechts ende
Gewoonthey voorsz: eenige pointen
offte Articulen bevonds wordy, die een
nige Correctie behoefden, ofte te
Lichter, ofte te swarter, tot gemeeney
beter, van nodes wordy, dieselve saldy
alletijt by onsen Amptman ende Gemeen-
te aldaer, met onser toedoy, nae allen
reedy, en billickheyt, in goeds Rechter
Formen gecorrigeert & gestelt wordy.
Ende of sich jemant aldaer an ds Rechter
vermeindo verkort te wordy & verden
Appellceerdy wille, dieselve Appellatie
sal hy nergens dan alleey voor ons dy
onsen Raads in onsen Hooft mogen
doey, en eer dat Appel sal geschiedy
mogen

mogen, soo willen Wij dat des Appellant
in onse gerichte voorsz: genoechsaeme
Borga ende Geloove, voor alle bewijs-
lijcke onkosten door en stollen sal,
voorts en sullen noch en willen Wij
niet voor ons en onser Arven en Na-
komingen, dat Onse Gerichte voorsz:
tot eenige Steeden, ofte Landtschappen
gegeven, ofte annex gedaen sal wor-
den, dan sal alleen bij sich selves staen
blijven en weesen, gelijk als het alle
tijt noch betheer geweest is. Alles
voorsz: sonder Argelift des tot oirken-
de ende getuighenisse der waerheit
ende ganz vasten steechticheit hebben
Wij Hartoch voorsz: voor ons en onser
Arven en Nakoomelingen onsen ge-
woonlijken Handteykinge hijs on-
der gesett, ende onsen nithangenden
Zegel van onsen Rechts wittenyscheit
an des onsen Brief gedaen en hijs
hangen, gegeven in den jare 1529.
des 27. Januarij.

Lib. Primus.

1. Van Vaders en Moeders Arffensiffe.

Erffensiffe van Vader is moeder sulkes
staen. Twee Susters teges Een Broe-
der. Indien de Broeder de Suster niet
uitboelen wil tot mande Vrinds Ken-
nenisse.

2. Van Broeders Arffensiffe.

De Eene Broeder arvet op des anderen
ende niet op de Susters die uitgoboet-
let sijn, en of daer Susters waerdy die
niet uitgoboelet is waerdy die sulkes
hebben gelijk voors: is Twee Susters
teges Een Broeder als in den 1. Art.

3. De Soons Kinderen ende Moeyen

De Soons Kinderen vervangen de moeyen
tot Arffensiffe en soelonne uitboelen
tot mande Vrinds Kennenisse van des
Kinders die Vader is die moeder goe-
derdy indien sij ongoboelt sijn, wil-
ken sij dat niet doen soo mogh Twee
Susters soo veel neemen als in den
1. Art. voors: is

4. Van

4. Van Kinder Erfenisse.

Een Kindt arvet op sijn Vader en moeder
en niet op half Suster en half Broe-
der. Ende heeft het Kindt volle Broeders
of volle Sisters, soo arvet het Kindt
op Broeders $\&$ Sisters, ende niet op
Vader en moeder.

5. Van Soons Kinderen $\&$ kindt-
Kinderen tot Ode Vader ende
Ode moeder Erfenisse.

Soons Kindt, $\&$ Soons Kindts Kinderen
sijn soo Sibbe tot Ode Vaders en Ode
Moeders Erfenisse als een Soon, dit ook
te verstaen van de Dochteren daer geen
Soons en sijn.

6. Van Neeren $\&$ Nichten.

Neeren en Nichten sijn gelijke Sibbe
tot Ooms en Moeyen goederen, $\&$ ooms
en moeyen ook alijke Sibbe weder
tot Neeren $\&$ Nichten goederen.

7. Van ontfangen goet weder
in te brengen.

Maer Vader ende moeder een Soon
beraen

Lib: 1.

berauly, hebbuy, daer meer Kinderen, sijn
en goetdt gegeevuy hebbuy, als de dā-
ren niet en sijn, wil hij dan Scheijdinge
hebbuy, soo sal hij weder inbrenguy, dat
hij te vooruy ontfanguy heeft, en scheijde
dan de Erfenisse gelijck.

8. Van Volle Sisters Arfenisse.

Een volle Sister, is sij uitgeboeddelt of
niet uitgeboeddelt, sij sal de Arfenisse
ontfanguy vande Broeder, en niet
niet de Broeders Kinderen.

9. Van een Natuurljcken
Speelkindts Erfenisse.

Of eenen man een natuurljcken Speel-
kindt hadde ofte meer, is dese voors.
Kinderen eenige goederen gaven ende
dat in dat derde lutt niet wende ^{beraadt} ^{beteegh}
soo sal dat goetd dat soo gegeevon is,
wederomme gaen daer het uit on heer
gekoomen is, dan een onrecht kindt
mach sijns moeders Arfenisse ontfanguy
ende voortaan verervuy nae Landt-
recht, ende het ene Speelkindt
arvet of het ander.

To. van

Lib. 1.

6

10. Van Volle Sibbe en half Sibbe
Volle Sibbe vervangt halve Sibbe,
indien de half Sibbe niet Sibber is.

Volle Oomen is meijor & half broeders
en half Sisters erven nae p^{er}klaert d^{er} 24.
Octob. & 6. Novemb. 1651. bij t^{er} G^{er}oericht
en bij d^{er} Raadt d^{er} 26. Novemb. 1651.

11. Van Ehtelijck^{er} malkanders Erv^{er}.
Echte Lijck^{er} die Kinders te saamen hebben
gehadt is dat Kind doot is, soo Ervet
de Eene of d^{er} ander, int geseht hijs-
voorwaerd^{er} gaen voor all.

Stadt Recht Lib. 2. c. 4.

12. Van Ehtelijck^{er} goed^{er}.

Ehtelijck^{er} die sich malkanders be-
slagen, ehtelijck en hebben Kinders
te saamen, soo sijn haer goeders halff
en half deilachtich.

13. Van Hylxvoorwaerden.

Een man of een Jonckvrouwe die
den

Lib. 1.

een hyllick anneemey, later sich in
Hijlesvoorwaerden verkeerens binney
jaer 3 daer int te richtey; want dat
Recht wil daerom geen klage van
hooren.

14. Van Erfenisse te Verkoop.

Niemant sal Arfenisse verkoopen eer
dat sij hem angekoomen is, ofte het
sal gescheen met Consent des geeney
die dat verarven sal, of de Coop sal
van geender waarden weesey.

15. Van Voormonders te setten.

Naer overloof Kinders sij de Sullen
in mande vriendey, ofte dat Recht van
eliker sijde setten Twee Voogds ende
een Verboord Voormonder, Ende de Voor-
mondt sal de Voogds alle jaer Reeken:
schap doer van weegs de Kinderen
ende dat Recht sal den Voormondt
Voogds de Leeth staarv dat sij Recht
te Voormondt ende Voogds weesen
Sullen, en de Voormondt sal weesey van
des doods sijde, indien hij daer toe be-
quaem is.

16. Van

Lib. 1.

16. Van Papen Kinder Erfenisse
ende die gewonnen sijn in overpoll.

Kinderen die gewonnen sijn in overpoll.
Monicken is paap, Kinderen, ende der-
gelijken soeken geen Arfenisse out-
sangs van haer Ouders.

17. Van Arfenisse te ontmaaken
ofte wech te geeven.

Deen man ofte Vrouw sal eenige Arf-
achtige goederen wechgeeven, bijn ten Con-
sent sijner Rechter Erfgenaamen, & koo-
men dan driemaal voor de Schultes, is
gaen de goederen uit als een Landtrecht
is, en segges dan de oorsaken die in
den Rechte yegrondet sijn waerom hij
sulks doet, vindt dan de Scholtes het
de Rechte yeroechsaem te sijn, soo sal
sulken Bondich sijn.

18. Van Goed dat jemant in een
Klooster mee gegeven wort
of daer nae anstaet.
Of eenich mensche te Klooster ginghe

Lib: 1.

ende hem eenich goet medegegeev
worde van sijn Ouder, ofte Vriend, dat
sal daer blijven, & daernaer geen Erfe-
nisse ontfangdy, of het ook saake waer
dat hem eenich goet ontfijff van sijn
Vriend, soo sulley de Sibste Vriend een
geheimnisse geevdy & begeevdy men-
sche tot goeder luydy kennisse, & welcke
daer blijven sal.

19. Van met verstorv goet
in een klooster te gaen.

Of daer een mensche waer die bestor-
ven goet hatt, ende sijn Eijge waer,
die sal daer mede mogdy in een klooster
te gaen, dan hebbe se eenich anfangich
goet, dat sal t'eijnde hares doots
weder int ardy op den rechts Afge-
namen in de werelt, daer de Overste
des kloosters te sal voorsetten eenen
Wereltlijcken Borge & Rechts Af-
genaamen, die in de werelt sijn, om
de Anachtige goeden weder over te
geevdy, ende de tilbaare goeden sochdy
in het klooster verblijven.

20. Van

Lib. 1.

20. Van Testamenten.

Een Testament jederman mach maaken
een redelijk Testament nae grootheit
sijner goederen, sonder bestraffinge sijn-
ner Erffgenamen, int gesicht Erfacht-
lijk goet.

NB. moet verstorckt worden,
anders is denigh geen Testament.

21. Van Erfenisse antspreeken.

Niemant hij sij Geestelick ofte Werelt-
lijk, sal eenige Arfenisse ofte onre-
pelijcke goederen antspreeken met den
geestlijken Rechter of hijr jemant
tegen dede die sal breeken 100. mark.

Finis Libri primi.

~~~~~

3

Libri Secundi

Lib. Secundus.

1. Van Koop, Betaalinge, ende Stocklegginge.

Die Coop is Betaalinge kan bewijsen
als van Arfachtich goet etc. wil de
VerCooper daer van geen Stocklegginge
na Landtrecht daer van doer, soo
mach hij neemen der onderschuldes
met leevens, Bienes, en sijfchers dan
den Stock, wil hij hem dan de
Stock niet leggen, soo mach hem
dan dat Gerichte leggen.

2. Van Rustelick Besitt.

Wie Arfachtich goet gekoft heeft is
Stocklegginge nae Landtrecht daer van
heeft, is dat rustelick is vredelick besitt
jaer is doch sonder weerspraake die
is in ewich besitt binnen Lands ende
buiten Lands dertich jaren

3. Van t'selve Besitt.

Item soo wie Arfachtich goet gebrücht
ende dat onbekroent besetten heeft
dertich

Lib. 2.

Dertich jaeren langh rustelijck is vreedelijck, die is verwich int' besitt daer geen stocklegginge is.

4 Van Goed te Verkoopen dat men niet Leevens kien.

ofte jemant eenige Ansachtige goederdy verkofte in de Gerichte van Gelwert die hij niet leevens konde die heeft gebrooken daer Richter 100 marck, van Tilbaare is reppelijcke goederdy die hij niet leevens konde 15. marck.

5 Van Naarkoop te begeren.

Die Naarkoop hebbes wil, die sal ten eerste, dinge, ten andere dinge, ten derde dinge daer nae als de stock gelecht is binnen Jaer en dach der Naarkoop bereeden, is ten derde dinge soo veel goltts in Rechts hande leggen, als voor dat Landt is gegheven, vid. 5^e 9 Redr. waer het oock saake dat daer minder goltts waer, soo is hij den Naarkoop outwaert. Sibbe gaet voor Swette, de Noorder voor de Ooster, de ooster voor de Suiden of Sinsuiden

Lib. 2.

De Sijder voor de Wester Swette ghe-
rekenent, Swette gaet voor Buier &
Inbuier gaet voor uitbuier.

(Huys of Pachtgrond staende
is mobel goetd. Jwd. à Senat. 14
feb. 1650. :)

G. Van Naarkoop te Drijver.

Vaer sal niet meer als een Drijver of een
Naarkoop wees van een Arfkoop tot
waer saake dat Twee Broeders ofte
gelijcke Sibbe den Naarkoop gelijk
bereeds, soo moge sij de Naarkoop ge-
lijk genieten.

I. Van Naarkoop.

Of een Cooper geen stocklegginge ont-
fangen wilde, om den Naarkoops wille
soo moge diegene die mijnen Naader
ofte Sibbe toe te wees den Naarkoop
of de Coop bereeds tot drie Dingen, ende
als hem de Naarkoop toegesent is, soo
sal hem de Verkooper of de Naar-
kooper den Stock leggen ofte dat
Recht.

Nota ad

Lib. 2

Nota ad s's 5. 6. 7.

Silbe kan ageroy tegens een wijder,
om sich van het Naar te onthouden, om
dat hij het Naer Naar denikt te neemey
Jud: op Jacobi Hoofd: 20. Jul: 1631. Ger:
lacijs Tiador & Hinr: Sigers.

Hijts op Pachtgrondt Haende is
mobel goet. Jud: a Senat: 14. feb: 1650.

Een dispuut in schrift doende wegens
een Naar, moets de Actor is Reus haer
Schriftuier, van 14 dagen tot 14 dagen
overgeevoy bij de leeghe Bank. Jud: op
midvaster Hoofd: 7. martij 1652. Frerich
Renemay, & Roelof Hoeiting. eod: die et
anno in Causa Harbert. Siabbes etc: des
6. Novemb: 1633. Redger likens & H. Roswinckel.

Bedaegde kan gees Costen Eijthoy soo
se mant komt, die nader is & naar neemt
voor den ander die wijder is & naar neemey
wilde. Jud: 10. July. 1632. op Jacobi Hofdingh
Harbert Siabbes, & Jan Tjes pilatus.

Penningoy van Naar moets ten dards
dinge geconsigneert wordo. praxis
s's 5. Lib. 2.

Bedaegde

Lib: 2.

Gedaegde wegens een Naar schriftlijk
Libel verzoekende, moet sulx ten
Eerst, ofte ter ander dingh begeerd,
ten derde dinge begeernde wordt hem
sulx geweigert. Jud: op midvast. hofd:
27 martij 1633. Borgem: Jeter Eyffinge &
Roelf Hoetich.

Meulen op pakt grond staande wordt
voor meubol goed geraecht, & kan men
daerom geen Naar van neemen. Jud: op
martini hofd: 9. Novemb: 1631. Bronne Diab:
bes in qtte & Roelf Arents milder tot
Hofde

men behoeft het Naar niet te nee:
men voort op t' Eerste hofdingh naede
Storckleg gemaect, maer kan men
wel op de Twee navolgende neemen.
Jan Arents & Jacob Hillebrants da 19
Julij 1637. op Jacobi Hofdingh.

De acht gyswoorens geraecht syn:
de opt peijnd van Naarkoop of se:
mant gehouden is a die scientie op t'
Eerste Hofdingh de Naarkoop te bereyden,
of nae Landrecht een Jaer tijt te
hebbes

hebbey: Resolvens dat sij niet verstaen
iemant gehouden opt' eerste dingh by
versteek de Haer te beredey, dan ver-
meynen een Jaer tijdt te hebbey, wie-
len oock geen prejudiciu[m], dat die gee-
ne versteeken is, soo opt' eerste ofte ander-
de Hofdingh de Haer niet is beredet. Actum
da 10. Novemb. 1624.

Van Pacht kan men geen Haarpacht
neemen. Juid: mart: hofd: 5. Novemb. 1634.
Redger lekers & de Erfgenamen van H.
Rofwinkel. Senat: 7 decemb. 1614. Item
2. Novemb. 1634. 11. decemb. 1631 bij de
Amptman.

Soo de Reus ten derde dingh niet is
Compareert, wordt da Autor het Haer
in Contumaciam geadjudiceert. 9. Novemb.
1631. op martini Hofding. Jan Alting
& Willem Hammingh Baker.

P. Van Naarkoop.

af Tenige Vertijginge g' s'heede van Land
af van eenige s'fachtige goeiers, daer
die Twee deels Land anjegaeft, wordt
ende

Lib. 2

ende dat derde deel Petit, daer sal gaen
Naarkoop van fig. En of dat Land
minder waer dan de Twee deelen, so sal
daer Naarkoop van weesen, bij al die dat
de minder deel angegeven heeft, die sal
sijn Keur hebben, of hi sijn Land holden
wil ofte wedererig laaten.

9. Van Oevelganck.

Niemant en gae daer in Oevel
anders dan sijn Rechter Erfgenaamen, by
sij saake dat de Rechte Erfgenaemen, die
alsoo in Oevel gaen wil niet kan of wil
doen, als dat Klooster ofte diegene die hi
in oevel gaen wil. En daer sal d'zelvige
Borge voor stellen, die dat Recht kent daer
hi mede verwaert is. En of iemand daer
enbooven in Oevel ginge en stock leg-
ginge, als Landtrecht is, van sijne
Goedens deede, dat moge de Vrienden
straffen binne Jaer & daek nae de
stocklegginge, als een Landtrecht
is nae drie dingen.

10. Van Naarkoop te Verkoopden.

Niemant

12
Lib. 2

Niemant mach haarkoop ver-
koop, ofte versienken, eer hij
dat Rechtolijk bereedot heeft, &
hem met Rechte toegkent is, tot
sijn Eggs profijt, ende met sijn
Eyggen Gelot bereedot.

Finis Libri Secúndi.

Liber Tertius

Liber Tertius

I. Van onverscheyd Land te deelen.

Wie onverscheyd Land met maelfkander
ren hebben, daer de ene part scheid
wil, ende de ander part niet, soo
sal die gene die scheid wil, de andere
die niet scheid wil een Landrecht
ansetten of ansetten, als een Land-
recht is, ofte jemaent buyten het
Carpsel ofte markte woonde, dien
sal men dat driedag te voore ver-
wittigen met de Onderscholtes de twee
Bueren, de die gene die Landrecht
begeert die sal de overste Scholtes
geuen een Kame Wijn, ende de
Bueren daer het int Carpsel gelegen
is een Tonne Bier, ende een goede
Portie, ende dan sullen de Bueren
een Tuijchenisse doen, elck by haer
Eeth welcke de beste Kennenisse daer
van heeft, ende de onkosten die daer
mogt onloopen, sullen de Partijen
gelijk betaalen.

2. Van

Lib: 3.

2. Van Ontpaalinge.

Soo wie de Eene da Anders, syn Landt
offte Zandt offte diergolijken, ontpaelt,
die sal staer ^{Be}an an dy onder onses G.
Heerdy Genade.

3. Van Ackerlandt afpaalen.

Als Luyden oneens sijn van Ackerlandt
dat noch onbepaelt is, soo mach d'Eene
da Anders een Bott anleggen als een
Landtrecht is, dat Hy tegens hem
paalen sal in de rechte scheijdinge.

4. Van Brúickinge van
— Onverscheijdes Landen.

Maer Twee of drie Partijen onverscheij-
des Landt hebben, daer sij de Brúickinge
ge niet eens sijn, hoe de meeste de
Landen gebrúicken, soo sullen de min-
sten da meeste volgen in de gebrúickinge.

5. Van Weegs Mit & tus een
Landt

Maer eenige Landen geleege sijn
daer geen weegs toe en sijn die
sullen

Lib: 3.

die Sullen zoeken de Korfte weeg
ende de minste Schaade, En 3 tijt,
ende niet alle dagen, En wel iemand
niet lyde dat men over zijn Land mach
drijven, soo sal hij hem eenen anders
werk wijzen, waer door hij in zijn Land
mach drijven.

6. Van Sloots, te maaken of tegen een Ander te Slooten.

Soo wie Sloots wil tegen een Ander
die sal eerst in de Rechte sijde dinge
graven, drie roeden langh, ende an
beide sijde opwerpen, 3 briede hem
dan de Graade met de onderschultes
met twee Buenden, Wil dan de Ander
niet tegen hem graven, soo sal hij
hem dat ene Boort of dan Ander leg-
gen, als een Landrecht is, hen ter
tijt dat hij tegens hem graaft.

7. Van Ackerlandt te be- kampen.

Soo iemand Ackerlandt bekamp wil
die sal buyten de Vreedinge leggen late
drie

Lib. 3.

Drie Voetoy, is op de wendinge ^{van} drie
Roedoy, En is daer ook Een Weik op
loofsal het Een Roede weest voor de weik,
en voer de wendinge ook Een Roede.

P. Van Wateringe toe te Dammen.

Wel den Anderdy, sijne Waateringe
ofte Slootoy, toe dam met dat bewijs:
tyck is die breekt 15. mark, is salt'
dan weder opmaaken, blytong sijns
Heerons is wederpartij, Jhaade, wie
ook sij Wateringe Loopen laet op
d' anders die breekt ook 15. mark.

Finis Libri Tertij.

Liber Quartus.

Liber Quartus.

1. Van Huýr met Recht te winney.

Als een Heerschap sijn Huýr met Recht sal winney van sijn meýerdy, soo mach hij den derden penningh hooger penden dan de Huýre beloopt in goeden ware, ende de meýer sal sijn Jaermach^{uitsetten} ^{uitsetten}.

2. Van goedt te Verhuýr dat men niet Leeverdy kan.

Soo wann'er een man een Arvel huýs: (offte Goedt verhuýrt dat hij niet Leeverdy kan, die sal dey meýer geewdy den Jaer huýre, dy kan hij Leeverdy, soo sal hij Leeverdy, desge- lijcken sal de meýer wederomme doen.

3. Van Priede te breeken.

Deen meýer sal Griet breeken in sijn laeste drie jaron, het sij dan bij Consent sijn Heerschaps.

Nota

Roge bij dey afvarende meýer gesaejt, komt da afvarende meýer Twee jaron, ende da opkoomende meýer den Jarve- toe. Jw: of martini Hgding 18. July 1630. Derck Claes en Gabbe Lijcken 21 Jul 1647.

4. Meýer

4. Mejer mach geen mejer letter.

Een mejer sal een mejer voortmaaken
het sij by Consent sijner Heerschaps.

5. Van verhuyst goed te verkoopen.
of iemant sijn Landt ofte huys verkoffte
dat verhuyst is, soo sal d's mejer nae
den verkoop dat Jaer daer hij in is, ende
een jaer daer nae gebruiken.

6. Van Renten te beuorden.

Niemand sal eenige Rentey beuorden
mogey, ofte dat hij met Stochlegginge
beweesen, gelijk als een Landrecht is. A

7. Van Eyschinge, Ineyschinge, op-
biedinge & opsegginge.

Alle Eyschinge ende Ineyschinge, alle op-
segginge & opbiedinge, alle gebodden
ende verbooden, ende dier gelijken, sulley
gafcheeds met den onderschutten ende
met twee Buieren, ende opsegginge
van Landt en huys: van Swettdel: sal
gafcheeds voor St: Thomas dat is,
den 21. Decemb.

A Nota ad s' 6. vid: s' 15. Officer.
D. Van

Lib. 9

D. Van Dien/Boodg en haer
Loon in te winney.

Vmant Die een Dienſt boode gewonnen heeft, die Boode ſal hem dieney, of hy mach hem ſoo veel Loons afwinney met Rechte als Hy hem geeyor ſoude, de gelycke of de man de Boode niet hebben wilde, ſoo mach ook de Boode dat Looy inwinnen met Rechte als voorsz. is.

9 Wanneer een dienſtboode voor de
Tijt uit ſyn dienſt gaet.

Of een man, zijn dienftboode ontginge, eer
zijn dienft uitwaer, sonder billijke oordeels-
lijke oorfaaken, dien mach men weder in-
cijfchen, iſt faake dat hy dan niet komt
ſoo mach men hem niet rechte ſoo veel
afwinnen, als hy verdient ſoude hebben
deſgelyken, iſt ook te verſtaen van een
Heerſchape ofte Broodtheere die zijn Boode
van hem ſaecht ſonder oorfaake.

10. Van Verdient Loon te maaney.

All verdient Loos, als met Swaarden en
Swaarden & by Dalkhuysen, ofte dieger-
lijker, mach men in winnen, met de
Onderhulles

Onderschuiter met Dwaasnaht, also te verstaen binnen drie dagen vol te betaalen, & te voldoen; van verdient loon bij faroy mach men anpanden als een Landrecht is, den derde penning daer of pendes.

Nota. Item fús ombl. Lib. 2. s. 3. d.
concord. fús old. Lib. 2. s. 10.

II. Van gheent Geldt.

Of ie mant de anders golt gheent hadde & hij hem dat niet wilde betaalen soo mach hij hem XXI setten. Als hij wilde met Waare voldoen, soo sal hij eerst de Heijr ligen zweeren, dat hij geen gelt heeft ofte geen waare daer hij golt van maaken kan, dan sal hij hem voldoen met goede waare, ende de derde penningh hooger insetten, dan dat gheent golt loopen mach.

12. Van Schuldoy.

En man die een schuldenaer heeft int gericht van Selwert die mach hem XXI later leggen of setten met de onder-

Lib. 4.

onderschultes en dan mach hy hem int-
pende als een Landtrecht is nae older ge-
woonte indiens hy de schultt befeit of
bekent, En bekent ofte steit hyk niet,
loo mach hy hem een pandt settende op
den Rechte te verdedigen voor des over-
sten Schultes.

13. Van Dagingen.

Alle dagingen ende bott antelleggen,
die syn elke daek 5. mark die dat ver-
sitten.

14. Van Heeren Pacht.

Alle Onses Gen: Heeren pachts mogen
drie dages opwoerkend en niet hoogen,
uitgeseht alle onses Genad: Heeren
Tinstrenningen ende Roorkennings.

Finis Libri Quarti.

Liber Quintus

Liber Quintus.

17

1. Van Geweld.

Alle Geweld sijn 15. mark te wieton
van holt, koory, Hoij, Beeston en der ger
lijcken, & die het rechtelick overkent
wordt, dat hij geweld in de Goederen
gidaen heeft, soo meenichmael als hij
daer mede door drijft ofte vaert in de
Gerichte van Selwert soo meenich ge
welt, als men dat met Recht weder her
eijshet, & nae Ineijshinge soo hij het
dan versittet, soo is het soo meenich daer
nae de Ineijshinge ofte lufettinge, als
hij het dan versittet soo menich 15. mark.

2. Van Huys, Deur, & Venster in te slaen.

Wie de anderoy Huys, deur of venster
in slaet dat is 15. mark toe breuck
& der schaade dubbelt op te richten.

3. Van Ontleggen of groot geweld als Moerbrandt

Soo wie de anderoy ontficht ofte sin
Lijf: / alias Wilt / ofte goet ontvoert
ofte —

Lib: 5

ofte ontwaert by Nachte ofte by Dage ofte
gevanbelijk neemt, ofte Moer brandt
die heeft sijn hals verbeurt, & denfchey
sal men vervolghen met den Kloekenflak
ofte met een Wietebrief, die dan niet
volgtot die sal breeken, is: marik, ende
tot wat tijde men den misdadighen daer
nae krijget, soo sal men hem Richt & nae
des Rechts als hij verdient heeft, dat is
mede te verstaen van Kerkenbreekers
ende Kerchoovden, schenders, Kerken die-
naers of haer Boorden.

4. Van Vrouwen te Branden.

Wie des anders Trouwet te Branden ende
des overtuycht wordt als recht is, dien
sal men ook doen als voorsz: is.

5. Van Moordt te beroemen & van moordt brandersche

of sich iemandt beroemde dat hij moordt
ofte moordt brandt gedaen hadde ofte der:
gelyken, den sal men ook davy als voorsz: is

Een Vrouwenpersoene die moordt:
brandt gedaen heeft, ende des overwon-
nen & vertuycht wordt met Rechte, die
sal men an een staake setten.

G. Van

Lib: 5.

G. Van Weikwendinge.

of jemant da anders weikwendinge,
dede ofte verwachtde die breekt 15
mark bij dage, bij nacht dubbelt.

F. Van jemant Goet oftedrijdy.

Wie dor, Anderdy goet ofdwinget sonder
Recht ofte da anders eeney onvreede
afneemt die breekt 200 mark, ende
den goheinddy dor, schaade dubbelt of
4e richter.

D. Van in da Heerd, Recht 4e
taftot.

Wel in onser Genadighe Heerd, Recht
taftot, en selves geen Richter is die ver:
breekt 100 mark.

G. Van Willekenrdy.

Niemant maek sin goet verwilleken-
rdy hooger dan bij pandweijgeringe
dat sal gescheeds in des Rechtes hande,
alles bij 15 mark toe breinke, es olke
Bierschap mach willekenrdy bij Twee
Tonnen Biers ende niet hooger.

10. Van Verraders Brieve ofte
Citatie Brieve.

of

Lib: 5.

Of iemand met Verraders brieven omginge en quame, het sij geestlyke ofte wereltlyke, daer iemand byjton Landts mede goetkent werde, dien salmen met den Cloekenflaak vervolgen, & int gericht leeveren, en sal staen tot gemaade des Rechts.

11. Van Gewalt & Breucke, van Vechten In en Uit des Huys.

Of iemand een Ander sloech op een wagen, ofte op een peerdt, of in een schip die Breuckt 15. mark, krycht hij wondinge soo is het dubbelt.

Of iemand eerst uit sijns Huys vechtede, ende de Ander vechtede daer nae weder in het huys, soo sal myns Gen: Heeren Breucke staen, gelyk of dat gesheet waer byjton huys.

12. Van Wanklaage ende Een Oeruchte te outgaen.

Alle Klagen, soets bewees word, met Twee Bueren binney 21. dagen doet doet hij het niet soo is het Wanklage
soo

soo Greekt hij selfs 15. marik.

Het vertújcht wordt van een Gerúchte die sal het outgaen binney 24 dagen met twee onstrafbaare getújgen, als van onses Genades Heere Brencke.

13. Van Gerúchte van Dieverje.

Wordt daer jemant Vertújcht voor sey Gerúchte van Dieverje, die mach hem met sijn Voet vrijen, indien daer niemant is die tegen hem wil voeten.

14. Van Heyden moordt.

Heyden moordt dat veroorsaekt wordt en wordt hem dat overbrocht ende vertújcht soo ist 100 marik bekent hij dat selfs soo ist gewelt, en hi sal is geheindes sijn goet dubbelt betaalen.

15. Van Húysvredes is gewelt.

Het is Anders vervolcht in sijn Húys of in een Andermans húys in quadaar, gemoede, hem stotende of staende
blauw

Lib: 5.

blauw, bondt of bloedich is hijs vrede te
witten, hondert marik, of hi daerby boord
doot bleeve, ende des vervolgd, dan ghe-
kreeg is weerde, soo sal men hem Richter
met dor, Suerde, ist dat hi ontloupt
soo sal men mit hijs goet dubbelde Boete
neemen, ende Lenvondige Breinke.

16. Van Bott of Boete antfeggen,
Wie des Anderen Bott of Boete antficht of
anlecht bij 5. marik: bij 10. marik; ende
des dervdy daegs bij 15. marik te Breinke
dat sal gescheed, met des onderschultes
ende met twee buigdy, is lecht hi de
Breinke onrecht an, soo breekt hi sel:
ven ingelijken.

17. Van te Rechte te dag, voor den
Overschulte.

Wie des Anderen voor des Overfchulte
te Rechte dag, laat bij 5. marik bij 10
marik, is des dervdy daegs bij 15. marik
te Breinke, koomt hi selfs niet, soo breekt
hi aldan selfs soo veel, als de Ander
sonde gebrooken hebbes. W. Van

10. Van Landfaatry niet te Vangs.

Men sal geen Landfaatry Vangs van weegs onses Genad: Heerdy Breucke, die geen Hals verbeurt hebby, eer sij de Bierny overtuicht hebby, is dat Recht verweesen heeft, en / of soo / sij het in goedens hebby.

19. Van Nachtdieverije of Nachtdieffe

Of iemand by nachte in een andermans Huis quam om sijn goet te steely, is wort hij daer over gewondt ofte gyslaggy, I sal weese Wanboete is wanbreucke.

20. Van Buiracht.

Of een may de Buiracht bevooly wry: de, is hij dat niet recht in onseyde ofte versnynde Inteseggy die breekt alle saltey / 15. marik ende de Buers niet.

21. Van de Eeth der Gemeente.

Item de Gemeente des Gerichtes van Selwert moet jaerlyx tot drie dingy de Amt may van wegy des Overstey, Heerdy Sweers ten Heyligh dat hij myns Genad:

Lib. 5.

Genad: Heerij Breuckey, willen recht ver:
tuygen ende verwijzen nae Landrecht, onde
voorts rechte oordels te wijzen tusschen
twee mannen, taale is ^{op}vroont ^{op}vraa:
ke na d'is voors: Landrechte, of daer
niet worde geoordeelt nae Landrecht
soo heeft elke huijs verbrookey d' Ampt:
may 15. mark inden Gerichte van Selwert.

22. Van Breucke te Verdijsters.

Offter eenich Buijtschap waer in den
Gerichte van Selwert, die onses Genad:
Heerij Breuckey verdijsters offte verstop:
pen, is niet recht wilde verdujgs, ^{en}
dat men anders daer van konde bijbronges,
soo meerich huijs als in de Buerschap is,
soo meerich 15. mark is d' Amptman ver:
brookey.

23. Van Swaaney.

Istelt een Swaay / of haer Eyend: /
neemt die breekt 25. mark; maer
slaet hij een Swaane doot soo ver:
breekt hij 50. mark

24. Van

24. Van Arfachtich Goed te ver-
koopdy.

Of daer oock twee partijdy voor de
meente, als van Arfachtich Goed
in de Rechte linydy, alsoo dat het
de verdijstere saaken warden, daer
de meente aldan van kende van Bu-
errecht, of Buertrecht van te holden nae
der gewoonte of een dingh, of dat
de meente daer van in slaender ver-
stant michte koomen, dan solven
die dat Buerrecht of Buertrecht wordt
toegheent te holden die sal het ver-
volgen is holden voor dat eerste dingh
daer naest koomende, ingevalle hi-
sulx niet is daeda, soo sal hi sijn
recht is saeken ontwaert weesdy.

25. Van Bevreedinge tusschen
Partijdy.

Item Bevreedinge tusschen Partij-
mach de overste schulte soo hoogh
is soo leech neemdy als de schulte
selves wil, welke bevreedinge soo
Lange

Lib: 5.

lange ontftean fal dat ſij met maelkand:
ron Een ſij is verdrager, is begeend dat
de Vreeda int te dooy van da Schulte, is
beijde parton Borge te ſtollen voor de Be-
vreedinge, is wel de Borge niet ſett ot
fal geen veijlicheit hebben int Gerichte
van Selwert, ſoo lange al hi Borge ge-
ſett ot heeft, is diſe bevreedinge ſal men
tot allen drie dinger ofkondiger.

26. Van Beroepinge.

Offter eenich menſche waer, die ſich ver-
meende an diſer voorſ: Landtrecht ver-
kort waer te word, of hem eenige
ſententie toegokent worde van diſe
meente, die mach ſoo hi wil deſſelſ
oordol beroepor an onſe G. L. Heere, is
de beroepinge van ſijner Genaades Ginnu
x. dayer daer nae dat het oordeel be-
kent is is Amyt man, is dor meente
tooney, is dan da Beroeper is gemaente
een genoegſaame Borge ſtellen voor
allen hinder is bewijſelijke onkoſter, die
ſij daer of dooy moogor. Indien dat oordeel
van Onſen Genad: Heere in weerde wordt
gekent

gekent, en is daer day niet gekent
nae dese voorsz. Landt recht, alsoo te ver:
staen dat het Eene oordeel tegs het
Ander wordt gekent, soo is de Borge
vrij & van elke Hújs int Gerichte van
Selwert da Amtman van weegs sijn
Gen: gebrouken, als voorsz. is.

27. Van Beroevinge an de Meente.

Een ieder man een Sententie beroev
van da overster Schulte an de meente,
als van penninghschulden, & wordt day
da Sententie van da meente inweer:
da gekent, soo breekt de Beroeper
is. marik. Vid. leg. pag. 189.

28. Van de Overste Schulte.

De overste Schulte mach Rihts
van alle penninghschulden & be:
laaten, & diergelijcken tot allen
tijden, als hij van olts plaicht te doen.

29. Van Goedt te bevreesd.

Tot allen tijden mach een ieder sijn
Holt

Lib: 5.

Holt, Rijs, Reijt, Hoojlandt, Viſcherije, Wa-
teringe, Weſelandt, & Diergelyken
by 15. marken te Breucke bevreesd laken.

Nota ad s^r W. ad s^rum Meente

Nu de Amptman ende Acht geswo-
ren vide s^r 6. oſf.

N^o. De Crimineele Breucken, Dootſlagen,
Liſt om Liſt, van Wondings, van Ge-
welds, van Oogt, Armeij, & alle ande-
re Liſtmaterij te berooven, ofte toe
verlammen. Item van alle Vechtin-
goy, Item Huysvrede, ofte in het Water
te ſtootdij, ſoekij nae Stads Boeck
gerichtot is geoordeelt word.

Alus gepromineert geratificeert
ende geapprobeert den 13 martij
1596

Onderſtont
Auth: het Senat:
J. Julling.

1596

3.

13.

Ordonnantien

22

Ordonnantien van Borgemees-
ten ende Raadt der Stadt Gronin-
gen den Ingesetenen des Gerichtes
van Selwert gegeven ende gecon-
firmeert Anno 1546.

1. Item de Gemeente des Gerichtes van
Selwert, sulley eerst dages onder heyl uit
den ganschen Gerichte van Selwert acht
mans persoenen kieson, die men met Recht
niet wraaken mach, in den selwen
Gerichte woonende, die aller vernuftich-
st on en bequaemste mannen daer toe
dienende van de Gemeente, wes die sel-
ve nu voortaeij met den Amptman
sulley oordeel on ende Richt on op de vrije
Hoofding on te wiet on Midvultons Hof-
dingh, J. Jacobs Dingh, v J. Martens Ding:
Twee partey als van Eersachtige Goeder-
on, nae der Gemeene Landtrecht, gelijck
de Gemeente diylange gedaen heeft,
daer mede Ingereekent van Naarkoop,
van

Ordonnantien

van Rentebrievy, ende Diergolijkey uit-
geseht penningsschuldor by den Auytman
erst te verklaaray, en wann eer de voorsz:
keur gesehet is, den gekoony persoenen
den Raet in Schrift te geendy.

2. Dies sulley de Acht persoeny voorsz:
vier jaren sittor, te wietor, alle twee
jaer de vier daer uit te gaey, ende
weder nijer in die steede te kiesor, alle
twee jaer op midvastent dings. ende de
eerste keur van de vier eerstor, uit te
gaey, sulley de Acht andere onder sich
lottor, ende die vier persoeny die sittor
blijwy, sulley weder by sich keesor vier
persoeny, nae hem by des Leeth, ende de
vier persoeny die gekoony sijn den
Raet, gelijck voorsz: in Schrift te geendy.

3. Hjr mede sal de Meente gevrijet
sijn van de drie voorsz: hoofdinge te
huys te blijwy, als voor Clustringe -
Bierkannen te drinken, ende van de
Brencke

Breücke van de Appellatie ende de Swaari-
cheit daer van sal staey op de Acht per-
soenen, ende niet op de Gemeente, ende in-
dien hi lenney nae Landrecht sal de breücke
daer van wees 5. mark, gelyk de stoe-
velingon in vrieslandt breeken.

4. Ende die sulen die Acht persoeneu ghe-
lyk betaalen, ende de Appellant ingelyken
indien hi quade beroepinge hadde gedaen, is
daer toe de Acht persoeneu, ds dach langh
als de beroepinge verklaert wort, haer
onkosten te betaalen te wieton, xxx br.
fl: wende daer mede vrij.

5. tot onderhoudinge der Acht perso-
nen wegens haer moeylikheit van onkosten,
ende de Breücke der Appellatie, sal sli-
ck Buijrhuis in den Gerichte van Selwert of
midvasten dingh geend, on betaals twee
Groniger Stuyjs, ende twee Keuten voor
een Huis yerekent.

6. Bene Hone, Sententie golt onder
den Amptman, Bysittend, en Secretarius
gelyk te weeten. 1

6. Die

Ordonnantien.

6. Die Sulten oock niet geveert, doen swijde sal men dat nitrichtoy als alle andere boord Breücken, daer toe sal elke persoon der Acht allijcke nae sij, hijs mede is oock elke Buir- hijs gevrijet van de hoghting.

7. Ende dat Clooster toe Iser sal oock geveert gelijk een ander Buirschap tot schot is schut: de in de gemeene Landtrechtoy is schotting.

8. Ende dat Buirschap toe Helmay niet hooger gecerkeut als op 20 Buirhuysen - daer de Keuters mede ingecerkeut, ende dat om sonderlinge oorsake.

9. Item de Acht personen die gehoort worden, sullen de tijtlangh sittoy off hi mogen met 2. guldens vrij sij twee jaer langh, daer de Amptman & andere personen, die daer sittoy willen, allijcke nae toe sullen wees, is sullen een Ander in sij stede kees.

10. Of oock iemand starr binnen tijds, so sullen oock de andere een neuen in sij stede kees, die des verstorvenen ja- ren dan int sittoy sal.

11. Oock

Ordonnantien.

25

11. oock sal de Gemeente haer vrijheit
behouden van der Heeren, Breucken, te vertuy-
gen ende te verwiffen, alias, te doinghen, ende
te ewiffen: op pandt en Springdingh, soo
als sij dat dan plachten te doey nae Land-
recht tusschen elck hoofdingh eens, te
wieten, drie des jaers, dan sal de Cliftinge
alias, des Cliffts Tuijge: in der maekt
weesen, behoudelike die in Kraamey, in
Kranckheit, in Kercken, Recht ofte ande-
re sonderlycke oysaacken waardy, die mo-
gen te luyts blijven, sonder breucke der
Cliftinge. *13. Vide s. 16. 17. 18. 19. obs.:*

12. Item als St. Jacobs dach en Sint
martens dach koomen, op een woensdach
atdan sulley den Amptmay met de Acht
persoenen op den Achten dach te voore
dat hoofdinck holden.

13. ofte oock de Acht personen eenich
ongeluck ofte moeynisse van quade woor-
den, dat hem an haer Eere ginge, ende
dergelike angedaey wike, van den gonen,
die

Ordonnantien.

die daer in de Rechte kinger, ofte warden, ende
sy hen dat niet genoechsaem konden overbren-
gen, die sullen den Amptman met de acht
persoenen, gebrooken, hebben tot verklarin-
ge des Raets s. alias Rechts: / ende sulcs sullen
sy toe gelijcke deelē.

14. Waer oock tot eeniger tijds hiernaer
maets bevonden, van de Amptman ende acht
persoenen, eenige Articulen in den Gemeenen
Landrechte, die men behoefde te lichten, ofte
te swaaren, tot der gemeentē bestē, dat
selvige sullen sy seltē in beter forma nae
der bestē Rechten, s. dat by toedoor des
Raets, in dien dat daer niemant van der
selver saaken in recht hanght.

15. Item op de drie hoofftingen voorsz.
sullen de Amptman, met de acht persoenen
op des dingsdach des kenemiddaegs van een
nijer aff tot vier nijer toe sittē, om alle
partijen te ontfangen, van haarkoop ende
bevreedinge in de Rechtshuise nae
der gewoonte, s. op een woensdach des
voorde middaegs des smorgens van acht
nijer, dājrende op des naemiddach tot
een

Een nijn.

/: AB. Confirmeert is word
daer nae niet admittceert. vid. 7. Novemb.
1632. op mart. hooft: oyt Bloek van
Heijnsius van Coeverdoy. /

16 Item de Acht persoeneij sullen oock
daer toe verbonden wees, dat sij soek onder sich
lotten om alle saterdaegs twee van hen bij
den Amptmay tehoornen als bisitters des voor
de middaegs, als van penning schulde, of ruij
minge van Landoy ende dergolijckey heij
mede Richtoy op de gewoonlijcke RechtDag
te wietoy elck vierendel jaers Twee /: AB.
vide s^t 3 off.

drie daer niet tegenwoordich quame / on de
brecken een quante wijns tot behoef der
Ander Richters verteeninge, nochtan noot
saake uitgesondert. En of de Amptman
met sijn twee Bisitters eenige Beswaaringe
voortquame, mogen sij bij sich oijcken de
Andere des Geswooren, of geerd day ge
lijckerhandt de sententie van welken de
Graveerde partije mach Appollen^{10.} bin
nen 2. Dags an de Raet bij 5. marck als
voors is, Des Sullen niet met maekandens
sitten

Ordonnantien

sitten moge, vader en Sooy, Broeders en
Swaagers, Ooms en Needen.

De Amptmay neemt dese Naek:
Ickreeds leest den acht persoeney
g swooreney af als sij gekoort sijn

Wij swears dat gij sult weest op
rechte Richters, met den Amptmay, des ge-
richtes van Selwert, rechte oordels te
vindes en sententie te wijses, ende te
oordels nae klage en antwoord der
partijen, nae des gemeenen Landtrekkes,
ende nae goeds, older gewoonte den
rechtens, conform ende lijkmaakt is
dat niet te laetes om gunst, om gade
vrindt ende naegde, om lief om leet
noch om angst of eenig orleij dinck,
dat U Godt soo helpe is alle sijne Heyligh!

Desev leth sal de gemeente
dore, wannet sij acht persoeney
kees

Wij swears dat gij sult kees, acht
persoeney

persoenen, die men met recht niet wraackey
mak, de Vroomte, ruste en vervaarste
die gij in den ganschen gerichte van Sel-
wert hebt, & wiet, en dat niet laet
om gunst, gaav, vriends, mag, om lief
om liet om angst noch om eenigerhande
dingh. Dat U Goot soo helpe Ende alle
sijne Heijligen!

19. Dit is in alley naegegaen en vol-
toegon van de gemeene meente des Gerich-
tes van Selwert gelijk voorsz: is op Sater-
dach voor may 1546. ende de Keur is gē-
valley nu eerstmael op Luyties Abderinge,
Bronne Camptuins, Johan Hindrijs Lubbert
Buijning, Steven te Hogerbrugge, Sicke
Crotte, peter Fockens, Johan Hooringe.

20. Item op midvastens ding anno XLII
sijn de Amptman ende de Gemeene meente
des Gerichts van Selwert en Vendrachte-
lijk verdragon en overweegskoomen
soo waer enich mensche woonachtich
in den Gerichte van Selwert naeders,
Dach

Ordonnantien

Daer eenich geftoold, goet kofte en dat bekend worde van diegene die dat geftoold was, foo mach de Amptmay tot allen tijden op fijn gewoonlyke Recht dāy, daer van kennē, den genē, die het geftoold is, weder toekennē, ende die het gekoft heeft, fal niet weder helboz voor fijn uitgelechte penningē, dan die t' geftoold is fal den Amptmay daer van bekennē nae groothēit der goederē tot reedelijker wijfe.

21. Ook is op daer voors: verdragen eendrachtelijck alle die gene die geftoolden fijn, die mach van ftonden an vervolgen ofte naevolgen int gericht, en taffē t' weder an foo volde hij den genē, bekoomen kay, die geftoold heeft fonder oorloff des Amptmans, en laffent aldan in des Schultors handen in dat folvige Caftel daer hij dē dief overkomt, ende al dan weder te verwarpen, van des Amptmans genade.

22. Item op Vrijdach nae may A° XLIV fijn de Amptmay ende gemeente Lieflijcklyc
bude

ende eendrachtelijk met maelhanden
over een gekoomen, ende beslooten, soo waer
een Inwoonder int' Gerichte van Selwert
nae desen dach te markt brengt of wil
brengen, venich hotot, van waer het sij,
van Scherf, van Vlaakey, van Bessmer,
ende diergelijken, dewelke zelfs geen
hotot of heeft, desolve sal het niet ghe-
noechsaeme tuijden bijbrengen, van wel
hij het gekoft heeft, kan hij dat niet doo,
soo mach de overste Schultes hem straffen
voor een Dieff' sinder Buirtuich.

23. Item, op midvastens dinge A°. 1553 -
hebben de Gemeente voor Recht uitgesproo-
ken ende gekent bij des Erb. Borgemeesters
Claas Schaffers tijden, Amptman wekende
als van Eijslinge ende Ineijfinge, hoe
die sullen mogden gheschieden tusschen
parten, Alsoo volge als de Amptman, ofte
de Gemeente tusschen parten, een saake
rechtich hebbende gekent, als dan mo-
gen Eijslinge gheschieden, en eer niet
toe waere saake, dat de saak dreets
rechtich waer, dat dan de wederpart
niet wilde volgen later.

Eedth.

Ordonnantien.

Eeth voor de Afseffing des Gerichtes van Gelwert.

Gij sweerd, dat gij de Religie soo tegenswoordich in onse gereformeerde Kerken geexerceert is geleert wordt, voor de ware en salichmaakende Geloove houdt, dat gij u nae vermogen willes berlijfige met een goet Exempel van ijverich ter predica-tien te gaen, en Christelick te leeren / de Gemeente tot het ychhoor des Goddlijken Woordts te trecken, Ende inwon Amstman van Borgem: & Raedt gestelt is alle voorvallende saaken sult helpen Richtz en Radz nae des Landtrechtz, Costumien ende offervantien des Gerichtes van Gelwert, als sulx van getrouwe Afsef-fing gabeint. Soo waer help U Godt!

Eeth van de Schulten ende Gerichts. Oreanaers.

Gij sweerd, dat gij de Religie soo tegenswoordich in onse gereformeerde Kerken geexerceert is geleert wordt, voor de ware, en salichmaakende geloove houdt, ende u nae vermogen willes berlijfige met

Ordonnantien.

29

met een goed Exempel van ieverich
ter predicatie te gaen, en Christelijk te
leeren, de Gemeente tot het gehoor des
Goddlijken woords te trecken, ende voorts
de beveelen in des Amptmans (van Borge-
m. ende Raedt gestelt: Het trouwelijk te an-
tervolgen, den selven goede bereydinge is
opbaringe te doen vant gene gij ver-
staen, ofte niet, daer an hem eenich
sins an geleyen is, ook oprechte dage-
menten, an des uitpensingen, arresten
is anderz, nae in des Ampts beroep (ge-
lijk eenijken schulten en dienaers ghe-
beint: te doen. Soo waer help U God!

Oer Schulten Eeth int Gerecht.

Gij Sweenz dat gij van hijs des dach
af hem tot soo lange des inwe Eeth dijn-
ren sal, sulen, is willez weesen een Recht-
verdiene schulte ende gericht dienaer
van in anbevoelen, schulten recht
Anpensinge en uitpensinge doen, rechte
verbiedinge ende besaekinge doen, ende
Niemand soo wel ten versoeck van par-
tijen, als int bevel van des Amptman
ende het Gerichte, recht weygen
noch

Ordonantien .

noch in sijn verworpen Recht opholden.
Voorts van alles wat op u Ampt valt per-
tinentie ende oprechte beredinge dooy, &
sulx niet latoy om gunst ofte gaawy,
vriendt ofte magoy, haat ofte rijt, Liefte
of Leet, noch geen drink ter werelt.

Dat u Groot soo helpe!

Eeth des Gerichts Schrijver int Gerichte van Selwert

Bij sweery dat Gij een Getrouwe Schrijver
sullens weesoy van t' gerichte van Selwert,
alle gerichts dages vlijlich bijwooney ende
partijoy voorbrengoy, uwer bestens vermogens
protocolleeroy ende uittescheroy met onses
Amptmans met de sticht Gelwooy oordeeloy
en Sententien, oprecht Gerichts protocoll
offte Boek holdoy, dat Gij ook onser Stadt
ende des voorges. Gerichts meesten nitt
ende oorbaer voortsettoy, ende derselver
schaade afwendoy, ook van wege de
Stadt, desselver Gerichts-Tafel guaderoy
ten andere sekerere ophomstoy met de
Axcijfer getrouwelijk opbeindoy, ende
in handoy onses Rentemesters opbeindoy
opbeindoy

Ordonnatie.

30

overleverdy, ende of daer noch eenige
goedens verdonckert michtdy wees, nae
alle uwe vlijt intgaey, ende onse Stads-
Rentemester openbardy, ende u Joncken
in alle uwe doody ende latdy holden dy
dragdy sullen, gelyck een getrouwe &
oprechte Gerichts-Schryver eygent &
gebeint. Dat U Godt soo helpe!

Naede gedaene Eeth sal de Borge-
meester in den Tydt den Gerichts-
Schryver by den selven Eeth verbieddy,
dat hy in sijn Huis geen Wijn ofte
Bier te Con sal holden, ofte een
Harbargier sijn.

Des Amptmans Eeth in den
Gerichte van Selwert.

Dy sweendy dat Gy van dyser St:
peter ad Cathedray, hen tot den
selven St: Peters dach over een Jaer
dat Gerichte van Selwert, van weegs
Borgemeesters ende Raedt der Stadt
Gromingdy, trouwelijck sult voortgaen
ende

Ordonnantien.

ende berichten nae haer beschreuen
Recht, en goede olde gewoonten
rechte ordeluy vinder, rechte bereedinge
ende reegelinghe dooy, ende u niet bekroe:
ney van de wisse en sekerere opkomstey
des voorsz: gericht, dan die tot der Stadt
behoefte laet, hoomey, voorts alles dooy
wat een Getrouw Amptman, schuldich
is, Ende dat niet laet, noch om lieff
noch om leet, noch om ynscht noch
om gaave ofte beede, noch om angst,
noch om eenigerhande oorsaeken wille.
Soo help u God Almachtich!

Observantien.

Observantien

31

1. Alsoo de Gemeente des Gerichtes van Selwert op verleeds Vrijdach ds 7. decemb: A^o: 1571. by Borgemr: ende Raedt der Stadt Groningoy is opgeleht ende bevoort, haer Costui mey in handoy veenes Verbandy Raedts over te geewy, hebben de volmacht der Gemeente / hoewel de daegelyckhe Costui mey divers & menigerley, ende niet wel mogelyck die selve nu in Costey tyt te bedenken: / t gene hey nu ter tyt in de memorien voorgekoomey, schriftelyck latoy stelly als hij r nae volcht.

2. In den Eerstey hebben de Gemeentey des Gerichtes van Selwert een beschreew Landrecht, daer van de Afschrift hijs by gevocht is, & wordt dagelyxs int Gherichte gebruycht, gelijk dat in syn Articuly vermeldende is, dat welcke de Gemeente voorgenomt by da doorkintigey, Hoofdyboors Forst, ende Steen Hertoch Carel van Gelder geconfirmeert ende bevestiget is. 3. Daerna

Observantien

3. Daerenvoore hebben Borgemr: ende Raedt voormals de Gemeente gepasseert sekerere schriftelijke ordonnantie, die ook bij de Gemeente gebruiht wordt, gelyk die insich begreepd heeft, en de inhoud daer van ook alhier de afschrift present is bygeroecht is.

4. Vorders is gebruiikelijk dat Borgemr: ende Raedt tot haere Eerbare discretie ende welgevallen Holten der Gemeente een Amptman, die van Harent wegy de Justitie bedient. Bij den selvy Amptman worden tot bysitters 3 mederichters uut de Gemeente des Gerichtes van Schwerb gekooren, acht persoene, die met de Amptman van Saarken judiceren 3 oordeelen, ende de gheele Justitie helpden bedienen, van de acht persoene, sittende alle jaer twee by de Amptman om de partij, 9 alle behoerlijke Rechtdayen, te wete alle Saterdaghen exceptis Ferijs: van penningh schulden 3 andere kleine saaken te sijten. / vide s^t II. Ordon: ubi alle $\frac{1}{4}$ jaers

Twice by de Amptman sitten. /
5. Hens van de Oordeelen 3 Sententien by

Observantien.

31
Bij den Amptman, met de Twee Voorz. Bij-
sitters gevonden, is gepronuncieert mogt
de partij, die sich meener beswaert te sijn
Appelleren, an den Amptman met de samte-
lijke Acht personen, om aldaer dat oordeel
ofte Sententie goet ofte quaat verklaert
te worden, ende indien de Appellatie quaat
bevonden wordt, breekt de Appellant ander-
half Embder Gulden.

Correctum p. s' b. Redres: alwaer
twee Embder guld. sijn gestelt.

Item tot Verklaringe van deselve saar-
die ofte Appellatie, is voorts om een sententie
te vinden van saaken, die landes is anfar-
tige goederen, reggelijk of onreggelijk be-
treffend, worden gehouden elk jaer drie hooft-
dingen, te weten des woensdaegs voor mid-
vasten, des woensdaegs voor Jacobi, ende
des woensdaegs voor martin, of die drie
hooftdingen worden die voorz. saaken
van Appellaties is van Erfachtige goe-
deren bij de Amptman ende de Acht Ge-
sworenen Bysitteren verklaert.

Item wel aan deselve verklaringe
van

Observanties.

van Appellaties ende Sententies van Erf-
achtige Goederen, vermeent bekort te wesen,
marck binnen x dagen Appelleren an Borgenir.
en Raadt, ende soo de Appellatie aldaer quæet
gekent wordt, breekt de Appellant tegen
Borgenir: & Raadt 5. marck, worde ook
de Sententie des Amptmans ende der Acht
geswooren, quæet gekent, breeken de
Acht geswooren, 5. marck tot 10 Gwini-
ger ft: elke marck gecerkent.

/: B. Emant wordt ijsjüre van t'
Appel versterken, indies het selve niet
binnen jaer endach vervocht wordt.

Senat: 20. Octob: 1652. Joncker Oving
aen Soc: C. Elias Rēckener in qste: /

D. Item int Gerichte van Schwert is ge-
brūjckelijck dat een Amptman heeft in d'der
Carppel des Gerichtes een geswooren Schutte
ofte dienaar denckte nae sijn Eeth gehot.
den is rechte anpendinge & uitpendinge,
Laadinge ende outlaadinge, Bot en verbott
en of segginge van Landen, & andere gewoon-
lijke rechtsvondinge, te dōen, en van
de selve gerechtelijke Acten, rechte beree-
dinge te dōen.

/: Bij pro:

Observantien.

1. Bij provisie tamen dicatür de Gemichts-
schrijver als Schulte te stelfen te holden
mits dat deselve stelde een Ordeschulte.

2. Item soo iemand heeft een Schuldnaer in
het Gerichte van Selwert, die laet de Schuld-
naer door het Gerichte de Schulte des Caspels
daer de Schuldnaer woonachtich is, Apenden
ofte xxi. setten,

ita decisum a Senatu tiffen den Amptman
wijfvingh & Schrijf Clinge Saturni s. martijns
1625

Ende sulke gedaens sijnde, moet de Schuld-
naer de Schuldor binnen xxi. Dagen naest volghen,
de voor Recht verdedinge ofte Betaalinge
doen. Laet de Creditor nae Expiratie van
de xxi. Dagen den Schuldnaer indagen om
uitpendinge te doen, ende of de geseede
dagh, daer de Schuldnaer op ingedaeght is,
moet de Schuldnaer dien dagh bij 15. marck
te brincke in huijs verwacht, ende als day
komt de Schulte met twee bijvoer van
wegen de Creditor, ende sijst day Schuld-
naer panden aff voor de Schulte, wel-
cke panden den derden penningh beeter
moeten wees als de schulde, ende deselve
panden blijven nae de Insettinge tijn da-
g

Observantien.

geen langh bij den Schuldnaer om binnen
die dagh met betaalinge der schuld en ghe-
loft ende gerviet te worden, vriet ook de
Schuldnaer de pandor met binnen tyn dagh
als dan komt de schulte en drijft de Credi-
tor de pandor toe, & stelt die nae goede
voorgaende weerderinge in des Creditoors
handen.

10. Item de Voorfs: int pendinge is ghe-
bruyckelijck, dat men den Schuldnaer eerst
afpendet de Leevendige Haave, soe die daer
is, is daer geen Leevendige haave soe pendet
men hem an Kistors panden, syn daer geen
Kistors panden soe pendet men hem an huys
en hoff ende onreppelijke goederen, die daer
nae plaecht over de Kerke gekondicht is
volgens by der Keersor uitganck toe ver-
kocht worden.

11. Item of de Schuldnaer in tijt der
uitpendinge als voorfs: weijgerde pandor
int te settor, soe sittet daer nae de Schul-
denaer in pandtweijgeringe elcke dach in
15. marche te brenke tyn dagh langh, ofte
soe langh de Schuldnaer ofte dat recht
sulcs gedoocht, ende daer nae worden de
Panden

pandoy door de Schulte ingesettet ende
geweerdeeriget in presentie is bijwezen
van twee buerdy, is wordt voor de Credie-
tor ter hande gestelt is afgedreend, om
sijn wille daer mede te dooy.

12. Item ook is gebruikelijck int
Gerichte van Schwert, dat maget aen den
daghloos, dat hij daget verdient is, ende in
gelijcken inschulde daer dat bevoorwaerd
wordt met dwarsniet te setten door de
Schulte ingevordert des Eersten Dages bij
vijff marck, des Anderen Dages bij tiyn marck
ende des Derden Dages bij 15. marck, ende nae
expiratie van de daget moet de schulder
naer voldoy, ofte hij wort gependet als
voorsz. is, sonder langh vertoorn, doet de
schuldenaer day pandtweijgeringe, so staet
hij op de Breucke vliet daer 15. marck als
voorsz. is van de Aengendinge. / Vid. stult. Corr. /

13. Item is gebruikelijck wanneer
tusschen twee partijdy bij des Amptmans
ofte Richters sententie de saake jech-
tich bekent, ofte dat de saake alreets
rechtich waer, ende de wederpart dat ge-
wonnen niet wolve voldoy ofte volgs later,
als

Observantien.

als dan mach de partij die gewonnen heeft met eijfinghe ende in eijfinghe procederen, soo lange dat gewonnen is geweest ende niet voldaen en overlevert wordt, soo breekt die gene die verloor heeft like, daer 15. march.

14. Item wordt een Cofteijne gehouden soo wel veel schuldenaers heeft, & wat van sijn goet in den gerichte van Selwert ghevonden wurde, wel dan de ander voorgaet in de besaate, die heeft de preferentie an den penning ofte goet, int gesicht die stocklegginge heeft over dat goet, die gaet voor al.

15. Item de stocklegginge wordt int gerichte gehouden voor dat hoogste Landt recht, soo dat iemand stocklegginge heeft ende bewijs kan over eenich goet, al had hij geen zegel & brieven, soo gaet de stocklegginge sonder zegel & brieven alsoo bondich voort als zegel & brieven, daer stocklegginge in betoogen is, & stocklegginge sonder zegel & brieven heeft preferentie voor alle penninck schulders.

16. Item int gerichte van Selwert is gelyckelike, dat jaertlycxs worden gehouden drie

Observantien.

drie dingfijles of Springdingen, te weeten
tuffchen drie hoofdingen, daer van gefeelt
is, wordt tuffchen twee hoofdingen ghes
holden een Sprinkding.

17. Item op de drie Sprinkdingen moet een
jeder Buijschap int' gericht van Schwert
voor den Amptman openbaren, vertuigen, &
gerichtelijk laten antewkenen, al' geene
daer den Amptman van t' een Sprink-
ding tot het ander eenige breuke an
vervallen is, ende daer toe sijn de Buijsen
in een jeder Carffel bij hande Eeth splicht.

18. Item of eenich Buijschap bevonden
werde die eenige Heeren breuke versweken,
ofte niet recht vertuigt hadde, soo breeket
elck huijs in dat selvige Buijschap 15. march.

19. Item als op een Sprinkding de Buijs-
tuch geseheet is, wat gebrooken is in
een jeder Carffel, soo moet de gemeente
int' een jeder Carffel ofte Buijtuch vol-
machtigden int' maachen, om niet des An-
dens bij Sententie te verklaren wat des
Amptman van een jeder saake die ver-
tucht is angegeven is, verbrooken
mach sijn.

20. Item

Observantien.

20. Item worde bevonden, dat de Gemeente van de ~~Graaf~~ Graafken onrechte Sententie hadde gegewen, die bij Borgemr. en Raadt — quaet michter, verklaert wordet, soo breekt eenieder hijs int Gerichte van Selwert 15. march tot des Amptmans profijt.

21. Item soo iemand int Gerichte van Selwert eenich geweld ofte ongelijk an sijn eygen persoer, an sijn familie, of an sijn goet gescheede, moet de gheinde sulx klagen, & openbaer, voor de binndy sijner Carppels omme te naest, dingre een Buijtnich daer van te gescheeden, & de gheinde moet sulx niet klagen voor den Amptman, of hij breekt 15. march.

22. Item int Gerichte van Selwert is gebruyckelich / vide s^r 22. Redress: / dat die gene die een neerstich gedaen heeft, die heeft moets dat bloet stillen, ofte versoenen ende betaalen soo hooch ende leet als hij dat haest moge, met des nedergeflagens bloet verwanten, & Erffgenaamen, Compeneren ende de Breucke tot Compensatie et ad s^r 2 bitrium van des Amptman. Ende is van de nederflaget sulx lange van Breucke & boete geen seker Recht, noch ook gelyc Stant:

stanthaftich gebruyck geweest, dan alleene
ende een ieder die sulks overkomt, heeft op
sijn vordelyst soo hij gemachte van boete
ende van Breuckes verdrags laten.

23. Item int' gerichte van Schwert van
nederlags wondingon, gewelds & diergelyck,
is niet gewoonlyck dat men eenich respect
ofte ansehouwen op de partij, neemt ver-
hall, Schulte ofte onderschulte, dan dat wordt
alle gelyck vertuicht, verklaert ende be-
straff. sonder differentie.

24. Item alle wondingon sijn sonder boe-
te, dan Breucke is 20 marck / vid. s. 22. Redr. /
en waert saake dat de wondingon mee-
nich gedaen wordon, als ene, hoe veel die
oock wesen michton, soo rijst de Breucke
niet hooger als xv. marck ofte xv Gronin-
ger Schaapen, want elke marck wordt op
een schaap of drie Groninger stuyver ge-
reckent, hoe diep, hoe langh, & hoe groot
ofte met wat geweer de wondingon geger-
daen is, geen differentie ofte onderschaft.

25. Item generaliter wordon alle geweld-
on gestraft by xv. marck te breucke son-
der differentie in wat plaetse, ofte an
wat persoon of anders in wat gestalte

Observantien.

de geweldy, mogen gheschiedy.

26. Item van Ijdy, Armeey, Beeney, Hands, Voeten, Vingerdy, Leedy van Vingerdy ende dergelycke beroovinge ofte Lemten, sijn geen sekerere Rechter, noch gewoonten van Boete ende van Breucke, wordt ghe: meenlyk onder de generaele gestraft van wondingdy, ghelddy ende gestraft of 20 marck, ofte gecomponeert nae dat de hand: dadige best vermack.

27. Item alle vechtingdy met vuystry, stocken, Steenen ofte beeney, ofte dergelycken daer geen wondingdy van koomen daer mede gemaectert wordt, moge gheschiedy of de pijnen van een witte stuyver, ofte een oude vleemsehe. lygelycken ook van dat haen ende Baert int tetrecken, die breeken een witte stuyver, & geen boete.

28. Item wel den anderdy in huys in quaads moede vervolcht ofte wondet ofte slaet die breeket huysvrede, ende breeket 100 marck van de huysvrede.

29. Item wel den anderdy int' waterstoot
in

Observantien.

37

in quaden moede, die breekt een marck:
Ingelijcken die den andern, met Bier,
water ofte andere dingey begeetot, die
breekt een marck sonder boete.

30. Item die een ander hietet dieff
schelm, ofte moordenaer ofte diergelij-
cken, in haestigey moede die daer niet
bij blyvet die breekt een marck, blijft
hij daer bij die dat gesocht heeft die
moet sulcs bewijſen, ofte moet daer
voor in de ſtede ſtaen, ende voor ſoo:
danigey man geſtraff worden, daer hij
doe anders voor gehouds heeft.

31. Item de vervalley Breuckey wor-
den ingevordert met anpendingen
binney xxj dagen te betaelen ofte
worden daer nae dubbelt uitgepen-
det.

Redreſſement.

Redressement.

Puncten, & Articulen by de yansche
Gemeente des Gerichtes van selwert nae
vele Communicatien op des persoeneu als
namentlijk de Ed. Erentf. Erb. Abel
Coenders de Jonge te hellema, Lubbert
Ulger te Noordijk Ernst Ernst, Al-
bert Crotte, Jacob Jansey ende Claes
Willems, gijchees & overgegeewy an
Dage matthai Apostoli wesende da 25
25 Feb. 1596. op welke puncten ende
Articulen de hooghmog. H. Heens Borge-
mr: & Raedt gecommittceert helles da
Ed. Erentf. Hoochauband Heens Bor-
gemr: mello Coenders, Harmen Wijfringe
Abel Coenders & Joest van Cleve Raets
verwanten, in presentie des Ed. Erentf.
hoochaub: Heens Hooftmanney Hil-
brandt Rottman, & Frederick Coen-
ders wesende tosaemen in de weger
op St. martens Kerkhoff, daer selvs
beslooten, ende is op Day 3. Martij van
Borgemestens & Raedt geconfirmceert
Anno 1596. J. Puncten

Redressement.

38

1. Punctoy ende Articuly dienende tot Redressement ende meerder Richting van Proces saaken ende Correctie eeniger nieuwicheeds boowy older gewoont tot beswaaringe van de Gemeente des Gerichtes van Selwert in de bediening ende bedrieff van de Justitie, gedurende de tegenwoordige tusschen tusschen tijds afgekoomey, voornamelijke of 1 stuk van mandator, Ordonnantien, Sententiegeelt, Rolloy, Loopen uitsgesett door Raets: saakere verordeneerde is eenige geswoors ingeset, Eijgen ordoy des Gerichtes voorgeschreeven by de Verb. Raedt tot wijdere ordonnantie mede voor goet angesien ende besteediget.

2. Wordt daerop voor goet angesien ende bewillicht dat twee ordonnantie Rechtdayen in de wecke sullos geholdd worden, de Eene des vrijdaghs voor de Leege sijdt, de Ander des Saterdaeghs voor de Hooge sijtt. sie hijs van int 3 blad hijs nae volgende / ende
sonst

Redressement.

Jonst de Extraordinaire Rechterdag, sulloz
niet anders dan met beide partij, bolie:
ven angestant, ende ook op de gewoon:
lijke berichts plaetsoy gehoudz wordz;
mits dat den Amptman, Gerichts Schrijver
ende Geswoor, elck per Capita voor haar
onkosten ende teeringz 12 lb. st. toegelicht
ende van partij, betaelt sulloz wordz.

3. Ende dewijse alle rechts procederingz
en vorderingz nae dier gewoonte, & den
P. Articul der laetst Confirmation A^o 1571.
gafcheet, door de gewoontlike Schulte bij
middel van xxi verricht sulloz wordz,
sal bij Borgemesters & Raet gestelt wor:
den een Geswoor Boode, die alle weeke
dat Gerichte een mael sal doorloopen, om
alle bootschappz, soo partij, begheerz
den Schulte te verwittigz en antefeg:
giz, & goede bereedingz an den Citantz,
weder te rugge te brengen, genietende
voor ieder persoen twee st. lb. sal naeh:
tans niemant an den selvigen Booden
verbonden weeszoft verbooden sijn ey:
giz Booden hij in te gebruike, Ende
sal dieselve Boode intloopen der dingsdaegz
ofte

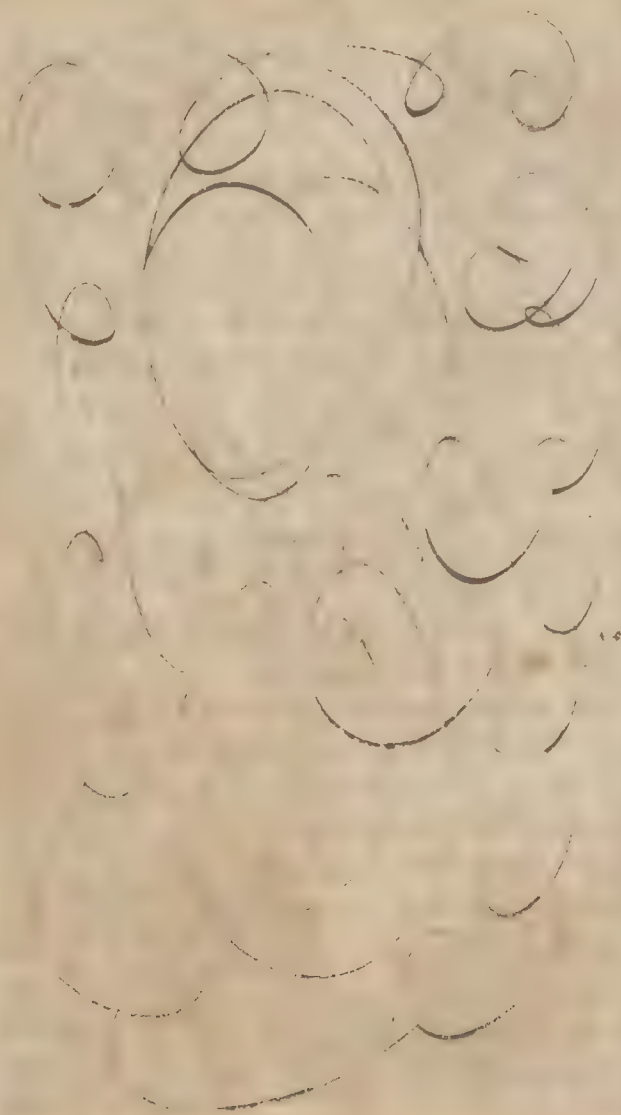

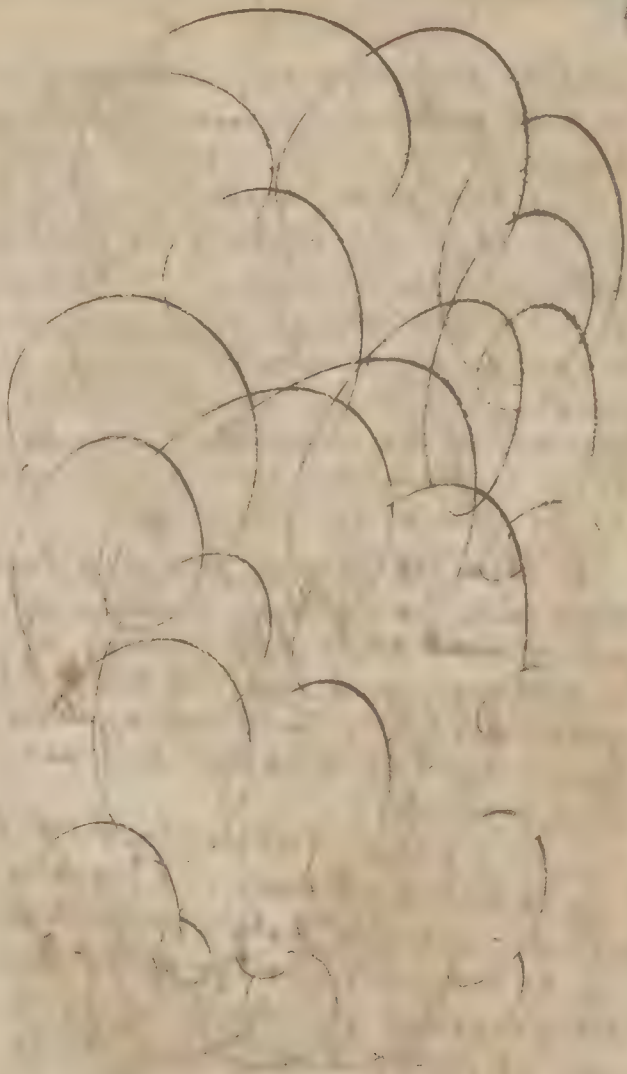
Règlement.

71

Offte woensdaegs in de weeke, die oock
sijn dienst sal dooy op Rechtdayen, als een
deurwaerder: Sal day noch ieder vrij vy
quentaen, sijn partije met schriftelijke
mandaten, te laten citeren, die door de Schüt-
te evenwel nae older gewoonte den ghen
daegden, geïnfinceert sullen worden, is
sal den Amptman voor 4' pitkeren, en
des Gerichts schrijver ieder een fls: 66:
voor 4' mandaet hebben te gometen, is
sal de gedaegde tot refusie van 4' man-
dats leffen, niet gholden, wesen, de
Schütte 1½ Groninger flr: voor 4' infini-
ceeren, sampt voor 4' op is anteecken.

4. Ende dewijle het sententie gelt
mits desen oock afgedaen wordt, daer nae
dan noch de sacht geswooreney behoortij-
cke onderholt van 1' gericht moge ge-
niet, sullen de midvastens schaapen, so
men li olts tot onderholdinge der sacht
geswooreney int ieder buirhuys toe plaek
te geeren, tot tijn Groninger flr: ver-
hoacht, en op gewoonlijcke tijt betaelt
worden, nochtan twee Keuters voor
een buirhuys buirhuys nae older ghe-
woonte gereekent, en sal daer door
oock

Redressement

oock de Amptman tot sijn onthanting
de Acht personen geswooren op drie hooft-
dingen mede te nodigen niet gehoudende sijn.

5. de Ordonnantien worden ganshelijck
gecasseert en afgeviseert mit oirsaeken
dat de Schulten op voorgaende Rechtskenning
gegehouden de Triumpherende partij tot
de Executie te verhefden, en hem in sijn Recht
voorte setten, doch de onwillige Schulten
door middel der Ordonnantien Compelleren
en te Constringeren tot haars Gevoelen
Ampts, ende Rechts bediening.

6. Item dat die heer, soo vander Ampt-
man ende der Bijzitteren Kenninge af-
pelleert want an de Acht geswooren, ende
de Kenninge goet verklaert worden sal
gebrooken hebben Twee Enghel gulden,
ende de Appellatie anders Verb: Raet nae
der gewoonte.

per hinc s' est Corretus s' s. d' f. r.
7. de Rolle te houden voor goet ingesien,
door dat de aanwezige partij, s' vrijwilligen
om te Compareeren voor sijn wijden Sulten
tot Gerechtelijck geschoon gestadot worden
ende dat nae sijn wijden de Ingetijckende
partijen op de Rolle van boonen off op ordi-
ne

Redressment.

ne ingeeijht en volgens thoort sul-
len moety worden: voor tijt uijren
geen absenten te breicken, en sulen
de absenty primâ Citationne g. secun:
dâ Citationne D. tertiâ 12 blst: verbroo:
cken hebben, & quârtâ Citationne gecon:
tinnaceert worden.

Taxatie van proces Costen.

D. de Schulte voor een dagement gk
anpendinge 1½ gron: st:

Voor een dwarsnacht. 3. gron: st:

Voor een besaete. 3. gron: st:

Ende sal int afweeson des Schultes de
naeste geswoory des Schultes Eijger:
afde ofte ingesetor nae older ge:
woonte een besaete moge, doch ende
den Schulte daer nae anseggey, op dat
hij daer van bereedinge dooy, kay nae
behoorey.

9. Pro Folio an beyde syden van voor
1 Gerichte geexhibeerde actoy te
Corneroy 2 blst:

10. Van een Copie overgegeeveres Sen:
tentie te lichtoy 3. blst:

Redressement

11. Actoy int' protocoll te verteecken
als mede absentes anteteekenen. *ten b. str.*

12. Beroepingz in te teekenen *ten b. str.*

13. Uitpensingz te dooy voor de Schulte &
de Buijden + saamen 6. *b. str.*

14. 15. Van een Brieff op Francijn te schrij-
ven nae grootheit des selver Brieffs doch
niet boorden 12. *st.* voor de Amptmans an-
hangonden groot Zegel 15. *b. str.*

16. De Buijten markse dijbelt gelijck oock
van het Salaris des Schulten angaende de
Buijten markse verstaey sulley wordon.

17. van de penningz soo van diers bij de-
creto verkoffte goederz gemacelt sij
of andersins gerechtelick geconsigneert
sal de 100ste penning in gehoudt moey
wordon, & sal de verklaringe daer van
niet in Herbergz, maer op gewoonlijcke
Rechtplaetse behooren te gijhelden.

18. En sulley de penningz nae dofer
dach bij den Amptman ontfangen oock
van deselve / der gubeit naef intger
deelt & gedistribueert wordon.

Van Waarkoop.

19. Van Waarkoop sal gehoudt worden
nae

Redressement.

nae Landtrecht, doch sal de wederlegginge des Coopschats in suliker forma ende op soodane Termijnen gescheedē als de Eerste Coop bevoorwaert is verrichtet is.

20. Item alle Buijschappen sulley mogē maaken een Buijs-Willekeur nae hare gemeene saaken galeegonheijt tot der selver Buijschappen meeste & beste nutt en profit, & het selvige selt alsoo vervolgen.

21. En sulley de marcken in de Specificatie der Breucken, soo van Civile procedurē heerkoome, nae dier gewoonte tot een Schaap of 3. groniger Jhr. gereekent worden.

Van Crimineele Breucken

22. Dootslagē Liff om Liff van Wondingē, van Geweldē, van Oogē, Armeē, & alle andere Litmatē, teberoovē, of te verlemmē, Item voor alle reuktingē, Item Huysvredē of int water te stotē etc.

23. Sulley nae de Stads Breucke bericht worden.

A Anno d. 13. martij 1596.
onderstondt Auth: Sen:

Finis.

J. Jussing

Carstels

Carsselen onder t Gerichte van Sol-
wert op de Buys-Rechtsdy gehoorich
ende bekleent.

Helpers.	1	Middelbert.
Essen.	2	Engelbert.
de Hoog. Haard.	3	Noordijk.
Sijf. Nortland.	4	Broecke.
Glimmer.	5	Wolde.
Hemmer.	6	Wolfsberge.
Dillich.		

Ges Schulten te wiet.

Helpers.
 Haard is Nortland.
 Toe Engelbert.
 Broecke.
 Wolde.
 Noordijk

Kerck-Voogders Eeth.

Oij Sweror dat Gy van getrouw Kercke
 Vooght sult weesor over de Kercke vnde
 Kercke goederor is dat Gy dieselke to
 bestor sult voortsettor, is onderholdor
 de goederor trouwelijk bewaador is
 ten bestor oorbaer anleggs na u beste
 wie-

Wietenschap ende vermoogen, in dieselve
 niet vertijden, beswaaren, noch verkoopen,
 buyten nootfaekes, in buyten Consout inder
 medehulperey die daer toe oock wettelijck
 gesettet ende goederiget sijn, oock den
 Amptman, wegey Borgeme. & Raet in
 den Eijgen Erfdon, ter plaetse, tijdelijck
 Reekeninge tedar, is bewijfinge der sel-
 ver opkomster & goederen, tot dat gij
 vanderse inder dienst ontslagen wort,
 ofte hem tot des Raets wedersegger,
 Dat U Godt soo Helpe!

Voormomers Eeth.

Wij Sweeny dat gij een Voormont sult
 sijn tot A. & B. naegelat, Kinden, en
 sullen de Kinden tot des best, Leen, is
 hoden, & haer goet trouwelijck verwaar-
 ren, & ten best, voorbaer voortsetten tot
 der Kinden behoefte, nae inder best, wien-
 tenschap is vermoogen, & der Kinden
 goet niet vertuiffchen, ofte verkoopen, sul-
 len buyten nootfaekes is dat bij Consout
 des Rechts, & der Andere Twee Voogden,
 die dat Recht daer toe gesettet ende
 goederiget heeft, & sullen den selvigen Voog-
 den

dy alle Jaer Reekeninge & bewijſinge
dod, van der Kinders goeder, hen ter tijt
toe ſij tot haer Jar, gekoomen ſij, ofte tot
des Rechts wederſeggen.
Dat U God ſoo helpe!

Den Voogden Eeth.

Bij ſweerd, dat Gij Voogden ſullen weſen
tot A. & B. Kinderen, & ſullen de Kinderen
tot de beſten Leerd, & hield, & haer goe-
der, trouwelijk mede verwaard, & ten
beſten oorbaer voortledden tot haer be-
hoeff nae u wiſenſchap & vermoogen, &
der Kinders goet niet verlijen, ofte be-
ſwaaren, & ſullen bijten nootſaaken
en Conſent des Rechts, & dat bij Conſent
des voormonders die dat Recht daer toe
geſettot & gelediget heeft & ſullen alle
jaer Reekeninge & bewijſinge outfangen
van de voormondt van der Kinders goet
hen ter tijt toe dat ſij tot haer jar
gekoomen ſij, ofte tot des Rechts we-
derſeggen. Dat U God ſoo helpe!

De Richter ſal de Tuijgen waer:
ſchouwen voor meeneert.
Alcer de getuijgen ſijn gewoont, ſal
De Richter

44
De Richter haer trouwlyk waerschoon-
wy voor meenedt, te wietoy, dat sy met
haer quade getuygeniffen Hardy Goot is
Heere verloocheuoy, & verfmade den
Name Goots, & neemen Goot tot een Ge-
tuycheniffe haer valfheyt, & verfaekoy
het Christen Geloove, verfaekoy Goot
& bedriegoy den Richter, die door haer
valfche getuycheniffen geeft een quade
Sententie, vertooy hardy naestoy dat
sy haer neemen het haere, behalvuy
dat sy haer Zieloy ewighlyk verdoo-
men, en offeroy den Duyvel haer
Rechterhandt, & geeyd haer in dat
gefelfchap is onder de macht der Duy-
veloy, verlaetoy dat Hemelryk & besit-
ten de Helle, & word deelauchtich alles
quaets & boeser voor alle goet.

Der Tuijgoy Eeth die Sweere Sulluy.

Gy Sweerey: mennonitay: nemen an dat gy de
yehule waerheyt segget dat men in af-
vragen sal ofte ongevraecht wietoy,
sonder enige valfheyt daer in 4 e-
mengoy. Daer A. & B. fcheelauchtich
om fyy, nae inwoy beftoy, wietonfchap:
& dat

Indat gij daer van Gesien is gehoort
hebbey van hem selus ofte van ander
Lijder, idat niet by sulken
laater om lief of on leet,
om haet ofte rijt, noch
om gaave ofte
generley sa:
key wille,
Dat U God soo helpe!

Correbtie

Anno 1563 da 27. maj tot Correctie,
is van de Raadt niet approbeert onde
Authentijk. vid' Sententiam van da
11. martij 1640, tusschen Jochem Sic:
kens nomine uxoris, & de L. Pastor
Bolardus Stechman of midrafter
Hofding.

Alle die

Correctie.

45

Alle die gene die sich nae d'gh dach willoy
beklagen, dat hij in 'mitboelinge, in Coop ofte
Wijfel van Erfachtige goederen over de half
hefte bekoft waer, die sal dat doot binney
6. weckes nae dat het g'fcheet is, omme
ten naestor dingh te verklaren, ofte sal
daer nae niet gehoort worden.

2. Wel nae d'gh dach een faake van d'r
Amptman beroept an de Maente / practica:
bel: / die sal sijn beroeping vervolgen
ten naestor dingh, worde ook verder
van de Gemeente beropen an Borge
mr: & Raet die sal sijn beroeping
vervolgen binney jaers: / nisi een man-
daet van verkerthinge is ingebraucht: /
of wel dat niet doot sal in sijn beroepin-
ge versūmt ofte versteeken wesen, ten
sij faake het Recht langor uitstal dede,
uitgesondert nochtan wat de Gemeente
kenet in verklaringe der steens be-
greūcke, daer van sal geen beroeping
wesen.

3. Echte luyden die matkander besla-
pen hebben, die sullen haer tilbare goe-
derden ook alle toegewonnen Goederden
wesen

Correctie.

wesoy half α half, doch hijsvoorwaend, hijs
in ontkortet.

4. wel naedsoy, dach eenige naerkoop be:
reder, wil, die sal dat dooy Binney 6. weecken,
nae dat de Stock nae Landrecht gelecht is,
en nae odes gewoonte hem de koop wittich
is geworden, ende sal die vervolgen op die
dingen nae odes gewoonte, op sulike voor:
waend α termijn, als de Coep gesheet is,
beholdelike dat de drijver sal gehoude wes:
de verkooper hijs anspreeke voor de
restante termijnen een genoegsame Borge
stellen tot verkenntenis des Rechts.

5. Soo jemant eenige ofachtige Goe:
deroy verpantede boord, xxv Janey, -
daer sal men naerkoop van mege nemen
en drijver, gelyk van Naarkoop geschee:
ven staet.

6. Soo wel nae des, dach op den anders met
Recht sprecket daer sich de verweerden
te rechte stellet dat sal wes α kost
en ongelike, te wiebey wel de saache ver:
liest sal tot verkenntemise des Rechts
de Kestoy betaalen.

7. Item alle uitpending sal men dooy
deroy penning hooger penney als de
schuld belooft.

A. Wat

(Correctie.

8. Wat goederen of Nootloze versettet ofte
verpacht worden, die selve sal men tot alle
tijden met den outfanger penning weder
mogen vrijen is Intoffen.

9. De Gemeente des Gerichts van Selwert
begeeren dat Borgomesters is Raad gelie:
ven wilden verklaringen te doen dat de
Roockpenningen ofte tijtspenningen sulles
mogen opwoekerden drie dagen is niet hoor
gen als andere Heeren pachten.

10. Naek begeeren de Gemeente dat Borge
mer is Raad wilden toelaten, denijle de 1
persoenen ofte geswooren van Appellatien
op groote costen is sihaaden diekenael op
gedaget worden, mogen gemet van den
Appellant, indie sijn Appellatie quaet ge
kent wordt anderhalf.

11. Item een mejen die tot sijn secker
getal van jaren gehuurt heeft is sijn
jaer mals int sijn, daer mede sulles de
landon vrij sijn sonder ofsegginge.

12. worde iemant int Gerichte van
Selwert dood geslaagen. Daer goet voor
sijn soo sal de Heeren Bréncke daer van
wees 25. goltgulden vnde de boete
50. goltgulden. worde dat Recht is bloet
niet

Correctie

niet te vrede gestelt binnen de tijt van 6.
weelken soosal men daer over Clappert is
dat voor moordt holden, behoudelyk konde
de handdavige binnen 6. weelken bewijzen
dat hij daer toe gedrongen is van Noots
halven hadde moeten verweeren, soosal hij
van Boete is breuñke vrij weesen, welcke
in alles sal staen tot discretie des Rechts
13. Wel den anderden besceericht an sijn
Lijff of leeden, hoe dat ook gescheen
mach die sal des gehoorden teeringe in
meesterloos nae reedelykheit ende ge-
leegenheit der saaken betaalen, dy sal
daer toe voor sijn smerte te boete geeven
eens soo veel als de breuñke is.

14. Alle Bloetrijfinge gedaen met pullen,
Storcken, staaven ofte diergelijcke dingen
sonder messen, sulven weesen half, is mark
2. de boete 15. mark.

15. Wel den anderden wondinge doet die
sal breecken van elikewondinge soo mee-
nich als daer is ~~15.~~ XV. mark in veen
soo veel toe boete sonder leente, volghende
daer ook eenige leente of sal de Boete
van de leente besonderlyk staen tot dis-
cretie des stuyt mans met de d. gesworenen
ende de Breuñke half soo veel als voorsz. is.
16. Wel

Correctie.

47

16. Wel da anderdy int water stoot
welmoets die sal breekey xv. march.

17. Wel day anderdy verwachtot die sal
breekey hondert march.

18. Wat misdady of Kerkhoordy gedaey
wordy daer van sal de boete is breecke
dubbel weexy, in gelyckey van o ger
meene Heerdy weexy.

19. Wel nae dy day dach misdact an de
geswoordy Bisfitters of ander luyday die
in rechtvorderinge geofficht wordy,
het sij met wordy ofte werkey dat
sal weexy 100 marik te breecke soo veer
hem anlyft of cere met wordy ofte
werkey misdady word.

20. Alle verilaerde Heerdy Breekey sal
men betaely binnen xxi. dayen, nae dat
sij verclaert sijn by xv. marik an te
breecke, is dan voor an te pender.

21. In gelycken salt weexy met de aht:
richterschapen, als de verkondinge is
geschiedt is.

22. Dit alles te gyscheey onverhortet
de gemeente des gerichtes van Oelwert
in alle

Correctie.

in alle haare oude privilegies, & vrijheeden,
die sij voor d'old' dach g'hadht hebben.

Hem nae Midvaftens Springding A^o 1553.
sijn de Amptman ende de gemeene meents
des gerichtes van Selwert verdragen vnde
overeen gekoomen, van een Schuldnaer
dwaarsnacht te setten met de Onderschuylt,
den eersten dach is t' V. mark te Grevike
den anderen dach x mark, de derde dach
xv. mark der Amptman Gebrooken, &
daer nae de vierde dach soo mark men
de Schuldnaer uitspandoy met d' onder-
schulte & Twee Buinen, & van stonden an
de pandoy weederenigey & den wederpartij
volgen latoy, & als de uitspandinge ghesheet
soo heeft hij noch eens xv. mark gebrooken,
die sich pender laet, dit is van magdaas
& verteeringe vnde verdient Loon
bij dachlijney als met spaaden,
met swaaden ofte dierge-
lijken als by dach-
lijney ver-
dient
wordt.

Finis.

Jovis.

Joris da 25. Martij 1647.
ijnde midvastens Hoofdingh.

Soo int Gerichte van Delwert
de El: Moog: H: Heens Borgemestery
ende Raet gecompareert de Heer H:
Præsiderende Borgenr: Pet: Eyssinge,
Raetsheer, Wyfring is van Hülboer,
ende helboer vermaant als oock ver-
socht weger de Heens opgumett
dat de Heer Amptman is geswooren
des Gerichtes van Delwert in dese
neuwe Keur van de Geswoorens oock
vlijtge achtende wilken gelien
te neemen.

I. Dat in vliet Schüttampt Een
Geswoore, behoort te woone, on-
reeder, soo vmaut met de Schütte
Quastie voor Recht michte helboer
dat men aldan niet nae de naeste
Schütte om het Dagement te doo
behoeft te loopen, maer het selve
van de Geswoore, int Schüttampt
conde verwaert worden.

2. dat

2. Dat nu in hiernaemals regnaer mach
genoomen word, in de Keit van de steu-
we geswoorens, dat dieselve onder anders,
mede konnen leef, of schrijven, want
het oickwijs gebent dat in Affentie
van de Schutte ofte der Silver Krank:
heyt ofte andersins een Geswoorden
het Dagement ofte Bereddinge -
moet doen, het welike niet bequamer
lyke kan gescheiden van die davelike
niet leef, of schrijven kan.

Op welike pöin, by de Heer Ampt
Ampt is geswoorne des Gerichthes van
Selwert godelibereert synde, helts
geresolueert nu ende tot allen tijden
nae dieselve sich te sulken wilken re-
guleren: Voorts de Ede. mog. Heeren H.
Borgeme. is Raadt voor Haare goede
voorsorge, is de H. Heeren Gecommitteer-
den voor haer genooment moete
ten hoogsten bedanckende.

Is nae het scheiden van de Gecom-
mitteerde H. Heeren van de Ede. mog.
Heeren

Heerij H. Borgemr. & Raad tot
de Keur der Geswoorney getreeden,
en hebben da Heer Amptman met de
Geswoorens des gerichtes van Schwert
Willem Alting tot Glimmay, in plaats
van wijzer Jan Lering tot Nortlandy,
met eenjarige Stemmay tot Afsefzor
gekooren.

En volgens genoemene Resolutie
is Heijne Jans tot Westerbroeck, ony
dat Hy niet Leefst & fchrijv
konde, van fijn Gefwoor:

Ichap gecxufeert, &
voorts in des felfs
plaette geligeert
Wille Egberts
tot Wester-
broeck.

Finis.

Register.

Register
over
7 Selwerder Landrecht.

- A.
Afsentey voor is ijer niet te breyden. Reor. 7.
Ackerlandt te bekampoy — Lib. 3. Art. 7.
Ackerlandt onbepaelt. — — — Lib. 3. §. 3.
Ambtman voor t pitzen van een
mandaet. — — — Reor. 3.
Ambtman van wie geseelt. Ende
syne Bysitters. — — — offer. 4.
Appel van d Ambtman d Twee
Bysitters. — — — offer. 4.
Arfensse van vader d moeder. — Lib. 1. §. 1.
Arfensse van Broeder d Suster. — Lib. 1. §. 2.
Arfensse van Soons Kindens. — Lib. 1. §. 3.
Arfensse van Kindery. — — — Lib. 1. §. 4.
Arfensse van Kindt Kindens. — Lib. 1. §. 5.
Arven van Keend d Nicht. — Lib. 1. §. 6.
Arven waer vader of moeder een
soon beraadt helby. — Lib. 1. §. 7.
Arfensse van volle Susters. — Lib. 1. §. 8.
Arfensse van statuyrlyke Speel-
kindens. — — — Lib. 1. §. 9.
Arfensse van volle d halve sibbe. Lib. 1. §. 10.
Arfensse.

Register.

50

- Arfenne van Ehteluyder die een kind
tefaemen gchadt hebben. — Lib: 1. s^s 11.
Arfenne van Ehteluyder. — Lib: 1. s^s 12.
Arfenne verkogder. — — Lib: 1. s^s 14.
Arfenne van Kinders die gemon:
nen sij in overffel. — — Lib: 1. s^s 16.
Arfachtich goet niet te geens. Lib: 1. s^s 17.
Arfachtich goet by Testament
te spreken. — — Lib: 1. s^s 20.
Arfachtich goet an te spreken. Lib: 1. s^s 21.
Arrest. — — Offer 14.

B.

- Beroeping. — — — Lib: 5 s^s 26. Corr: 2.
Beroeping van penningfchulder. — Lib: 5 s^s 27.
Beroeping op de D. Gefwoon. — Offer: 3.
Befchreeven landrecht van
Hertoch Carel. — — — offer. 2.
Bevrediging. — — — Lib: 5 s^s 25.
Boel weder Intebrong. — — Lib: 1. s^s 7.
Bood & verbodder. — — Lib: 4 s^s 7.
Boode vant Gericht sij 7 Ampt. — Red: 3.
Botten antfegger of daginge Lib: 4 s^s 23. 5 s^s 16.
Buer wilskenar.

Register.

- Baer Willekeur. — Lib. 5. s. 9. Redr: 20.
Boer acht. — Lib. 5. s. 20.
Boertuich over olde verdijster ^{saaken.} Lib. 5. s. 24.
Boertuich op een sprinkdaak — offer: 19.
Brievendragers van Buijs. — Lib. 5. s. 20.
Breucken van geweld. — Lib. 5. s. 11.
Breucken te verdijsteren. — Lib. 5. s. 22.
Breucken van opposanten in de ^{Justitie.} Ord: 13.
Breucken van Appellatie — offer: 5 Redr: 6.
Breucken in te vorderen. — offer: 31.
Breucken van Wondinge. — offer: 24.
Breucken bij de volmachten te oordelen offer: 19.

C.

- Citatie Brieven van Buijs te brengen Lib. 5. s. 10.
Clachte. — Lib. 5. s. 12.
Clooster van Effen Contributie — Ord: 7.
Clooster te gaen. — Lib. 5. s. 10.
Compareren met Gerichte op wat wij. Redr: 7.
Consignatie van Penning. — Redr: 17.
Coop te koten. — Lib. 2. s. 17.
Cooper yeen stocklegginge out. Lib. 2. s. 7.
Jangs wil. —

Dadinge

Register.

51

D.

- Dadinge & Botterij antelegger. — Lib: 4. s. 13. s. s. 16.
Dager voor day overstoy Schults. — Lib: 5. s. 17.
Dienstboodoy. — — — — — Lib: 4. s. 8.
Dief of Schelm jeman t te scheldoy. — obfer: 30.
Dieverije. — — — — — Lib: 5. s. 13.
Deure & Vensterdy inteslaen. — Lib: 5. s. 2.
Dootslagoy & Anders. — — — — — obfer: 22.
Dronwey te Brandoy. — — — — — Lib: 5. s. 4.
Dwingey jeman t Goet aff. — — — — — Lib: 5. s. 17.
Dwarf: nacht. — — — — — obfer: 12.

E.

- Echte Luyde een Kindt gehad. — Lib: 1. s. 11.
Echteluydy Erffenisse Lib: 1. s. 12. Corr: s. 3
Eeth van d' Amptman.
Eeth voor de Gerichts Schrijver.
Eeth van Gebuygoy.
Eeth van voormorders.
Eeth van Voogdoy.
Eeth van Kerckvoogds.
Eeth voor de Schults & Gerichts
Dienaers.
Eeth voor de Absconers.
Eeth.

Register.

Eeth voor de Gemeente als sijde
Gefwoordy Keefes. — — — — — Ordon: 8.
Eerst Gefwoordy. — — — — — Ordon: 9.
Eeth der Gemeente om Recht te Richtg. Lib: 5. s. 21.
Een en Twintich te setten. Lib: 4. s. 12. dier: 9.
Eijfchinge of ineyfchinge Lib: 4. s. 17. Ordon: 25. dier: 13.
Estimatie van pandey. — — — — — dier: 11.
Extraordonaris Recht dayer. — Redref: 2.

G.

Gemeente Sententieert op de Breuckes dier: 19.
Geeft gelt in te maaney. — Lib: 4. s. 11.
Gemeente berijft van de Hoofdinges. Ordon: 3.
Gemeente berijft op Springdinges. — Ordon: 11.
Gemeen Relaes van haer Costuymen. dier: 1.
Gerichts Schryver voor een mandaet. Redr: 3.
Gestooddy goet is hoe te vervolgen. Ordon: 20.
Gefwoordy 4. Janey te Continuens. Ordon: 2.
Gefwoordy weder te Kieles. — — — — — ord: 2.
Gefwoordy Tractement. — — — — — ord: 5.
Gefwoordy waer mede sij vrij sij. ord: 9.
Gefwoordy Injurieres. — — — — — ord: 13.
Gefwoordy wanneer sij sitten. — — — — — ord: 16.
Gefwoordy Besoignes. — — — — — ord: 13.
Gefwoordy Bode

Register.

Gefwoon, Boode syn Ampt. —	Red: 3.
Gefwoon, Rodigs ter maeltijt. —	Red: 4.
Gefwoon, Stervende. —	ord: 10.
Griede te Brecken. —	Lib: 9. s' 3.
Gewet, —	Lib: 5. s' 1. off: 21.
Gewet, int' Generael. —	off: 25.
Gewet, an syn Lijff is godt. —	off: 21.
Gewet, te verrijger sonder an- sien der persoene. —	off: 23.

H.

Half Sibbe. —	Lib: 1. s' 10.
Heer, Pacht. —	Lib: 4. s' 14.
Heer, Brecken te verrijgs. —	off: 10.
Heide, moordt. —	Lib: 5. s' 14.
Helmans Contributie. —	ord: 1.
Hooft ding, —	ord: 1. et 17. off: 6. ord: 12.
Hylxvoorwoords. —	Lib: 1. s' 13.
Honderste Penning van Consigneer: De helder voor de Amptman. —	Red: 17.
Huyre. —	Lib: 9. s' 1.
Huyvreede. —	Lib: 5. s' 15. off: 20. Red: 23.

J.

Jechtige Saaken.

Register.

J.

Jechtige Saaken. — — — — — Off. 13.
In't Recht te tasten, sonder
Rechter te weesen. — — — — — Lib. 5. s. 8.

K.

Kerckvoogds Eeth.
Kinderen in overkell gewonnen. — — — — — Lib. 1. s. 16.

L.

Landrecht te mogen verbietsen. Dro. 14.
Landtscheydinge. — — — — — Lib. 3. s. 1.

M.

Marcken hoe die geretikeut. — Redr. 21.
Mejer mach geen mejer setten. Lib. 4. s. 4.
Moort-Brandt. — — — — — Lib. 5. s. 5.
Met Recht te kreenen q. kost
van ongelijck. — — — — — Corr. 6.

N.

Naarkoop. — — — — — Lib. 2. s. 5. 6. d. 10. Redr. 19. Corr. 4.
Hijenge Nieuwe Ordonnantie

Pag. 8.

Register.

53

(2)

3. Vogt, Handen, Armen, Beenen, berooven. — obfer: 26.

Onbequaelt Ackerland. — Lib: 3. s' 3.

8. Ontzaalen. — — — — — Lib: 3. s' 2.

Onverfcheyden Landt te gebruike. — Lib: 3. s' 4.

Onkoffte van partijey voor Extror:

Donaris Rechterdag. — — — — — Redr: 2.

8. 16. opbieden, ofleggen. — — — — — Lib: 4. s' 7.

Ordonnantien gecasseert. — — — — — Redr: 5.

4. Overlyanck. — — — — — Lib: 2. s' 9.

11. Overstey, Schultey, Ampt. — — — — — Lib: 5. s' 20.

Over de helfte bekost te weesen
in inboelinge Coop, of wissel. — — — — — Corr: 1.

P.

4. Pandey, afte drijven, a intewinney — obfer: 9.

1. Pandey, hoe die maect, sijn, daer of,
eer geprocedert moet worden. — obf: 10.

6. Pandweijgeringe. — — — — — obf: 11.

Penningfchulde waer a hoe te
bericht. — — — — — ord: 1.

11. 4. Posjes van Een Jaer. — — — — — Lib: 2. s' 2.

posjes.

Register.

Posses van 30 Jaer. ———	Lib. 2. s. 3.
Posses Costen. ———	Redr. 8.
Præferentie in schulde. ———	Offic. 14.
Puncten en Articulen van Mandaten en Anders. ———	Redr. 1.

Q.

Quade Sententie bij de Geswoone gegeven, haer Breucke. ———	Offic. 10.

R.

Rechtsdags Wanneer en hoe te holden. ———	Redr. 2.
Rente hoe die gevordert, en met wat Brieven. ———	Lib. 4. s. 1. 6.
Reppelijck Onreppelijck goet te be- richten. ———	Offic. 6.
Rolle te volgen. ———	Redr. 7.

S.

Salaris van des Amptman, Schrijver, Boode. ———	Redr. 3.
Schulden, Veth. ———	Lib. 5. s. 20.
Schulden. ———	Schulden. —

Register.

54

Schutter, Ampt. ——— Lib. 5. s. 20.

Schenck, Holt, Bessene, & Anders

te merket koomende bij Luyds

die niets Eijgens hebben. ——— Ord. 22.

Schriftelijke Ordonnantie. ——— obs. 3.

Schulde sijn meniger ley. ——— Lib. 4. s. 12.

Schutter, die onwillich sijn. ——— Redr. 5.

Sententie niet te willen voldoen. ——— obs. 13.

Sententie van de Gemeente over

de Amptmans breuiche qualyck
gesproken. ——— obs. 20.

Sibballe van de Gewoony om te
sitten. ——— ord. 16.

Sibbe gaet voor Swette. ——— Lib. 2. s. 5.

Sloot te graaven. ——— Lib. 3. s. 6.

Spelkind. ——— Lib. 1. s. 9.

Springdins. ——— ord. 11. obs. 16. 17. 19.

Stoklegginge het hoogste
Landrecht. ——— Lib. 2. s. 7. obs. 15.

Stoklegginge te straffen. ——— Lib. 2. s. 9.

Stoklegginge sonder Regt & Brieu. ——— obs. 15.

Stoklegginge

Register.

Stoeklegginge te vijfshy die niet
goetwiltich daer toe is. — Lib: 2. s. 1.
Swaaney Vrijheyt. — Lib: 5. s. 13.

T.

Taxatie van Proces Costen. — Redr: 1.
Testamenten wie die maakey mach.

V.

Vangon. — Lib: 5. s. 10.
Vechten met Vijfshy is Storkey. — offer: 27.
Vensters is Deining in te slay. — Lib: 5. s. 12.
Verkoopen dat Hem niet komt. — Lib: 2. s. 4.
Verdiënt Looy. — Lib: 4. s. 10.
Verhuys dat men niet kan — Lib: 4. s. 13.
Leevens. — Corr: 5.
Verpactinge. — Lib: 4. s. 5.
Verkoopen dat gehuysd is. — Lib: 5. s. 12.
Verhuysd. — Lib: 5. s. 13.
Verhuysd van Dieverij. — Volle Sibbe

Regijster

Volle Sibbe. — Lib: 5. 5. 10.

Voermacht. — Lib: 5. 5. 6.

Volmacht over de Breinkey
te Oordelg. — off: 19.

Voormonders is Voogds tefeltz. Lib: 1. 5. 15.

Versette Goederen op sloot losse
offte verpachte. — Cor: 0.

II.

Int Water te stookg. — off: 29.

Waerschoonwinge des Meincert.

Wateringe te dampg. — Lib: 5. 5. 0.

Weegs tot de Landg. — Lib: 5. 5. 5.

Werkwendinge. — Lib: 5. 5. 6.

Willekeur. — Lib: 5. 5. 9. Red: 20.

Wondinge. — off: 24.

Witpendinge. — off: 10. Cor: 9.

Finis.

